

Az inter / multikulturális szemlélet megjelenése a mesékben
Szakdolgozat

Konzulens: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea

egyetemi docens

Készítette: Karsai Tímea

DQHZOE

Óvodapedagógus alapszak BA

levelező tagozat

Intézet/ Tanszék: Neveléstudományi Intézet

Kaposvár

2023.

Tartalom

Az inter / multikulturális szemlélet megjelenése a mesékben	3
1. Bevezető	5
2. Szakirodalmi áttekintés	6
2.1. Multikulturalizmus fogalmának meghatározása	6
2.2. Inter / Multikulturális nevelés a világban	8
2.3. Inter/ Multikulturális nevelés Magyarországon	10
2.4. Multikulturális nevelés az óvodában	12
3. A mese	14
3.1. A mese szerepe az óvodás gyermek fejlődésében	14
4. Érzékenyítő mesék óvodásoknak	17
4.1. Finy Petra – A csodálatos szemüveg	18
4.2. Böszörményi Gyula- Emberke Színe	21
4.3. Szegedi Katalin- Lenka	23
4.4. Szegedi Katalin- Palkó	25
5. Érzékenyítő foglalkozás Szegedi Katalin Lenka című könyve alapján	27
5.1. Reflexió a foglalkozásra	30
6. Összefoglalás	31
7. Irodalomjegyzék	32
8. Melléklet	35
8.1. Foglalkozás tervezet érzékenyítő foglalkozáshoz	35
8.2. Szakdolgozat tartalmi kivonata	47
8.3. Nyilatkozat	48

1. Bevezető

Napjainkban a társadalmat az összetettség jellemzi, mind vallási-, mind kulturális-, mind nyelvi szempontból. A 21. században egyre inkább multikulturális társadalmak alakulnak ki, mely folyamat a 2. világháború végétől megfigyelhető. A globalizációs folyamatok, mint a technológiai fejlődés, valamint a világpolitika alakulása lehetővé tette a különböző nemzetiségek keveredését. A század emberei is mind nyitottabbá váltak más nemzetek megismerésére. Legyen szó külföldi tanulmányokról, hadi konfliktus miatt menekülő embertársainkról vagy egyéb szociális-, gazdasági okok miatt hazájukat elhagyni kényszerülő családokról. Ezek az emberek igyekeznek beilleszkedni az új ország társadalmába, megtartva saját hagyományait, nyelvüket. Így a ma polgárának egyre inkább elfogadóvá és befogadóvá kell válnia, mint a különböző nemzetek keveredését tekintve, mind embertársaink testi- és szellemi másságának elfogadását illetően. Szakdolgozatom témájaként egyfelől, azért választottam, Az inter- / multikulturális szemlélet megjelenése a mesékben témát mert azt gondolom, hogy a jövő társadalmának polgárait már egészen kis korban érzékenyíteni kell az összetartozás és a befogadás feltétel nélküliségére. Ami ebben a korban természetességgel a gyermekeknek a mesékkel válik sajátjukká. Másfelől személyes érintettségem is a témában való mélyebb elmélyülésre sarkalt. Édesanyám horvát nemzetiséghez tartozik, dédnagymamám nem is hallottam magyarul beszélni. Kevesebb, mint 10 kilométerre lakom családommal a horvát- magyar határtól, határmenti óvodában töltöttem gyakorlatomat is. Nap, mint nap találkozom az etnikai multikulturalizmussal. Szüleim jelenleg is az Egyesült Királyságban élnek, magam is éltem több évet külföldön, férjem jelenleg is ingázva dolgozik korábbi ausztriai lakhelyünkhöz közeli munkahelye és mostani magyarországi otthonunk között. A környezetemben is jelenlévő különleges emberek, gyermekek mindennapi kihívásait tekintve is azt éreztem, hogy a jövő pedagógusának tennie kell közvetve és közvetlenül is a hétköznapi inkluzióért. Azt tapasztalom, hogy a mai magyar társadalom inkább kirekesztő és megbélyegző, mint a nyugati társadalmak, amik rendszerint összetettebb társadalmi képet mutatnak a hazainál. A téma feldolgozása közben a szakirodalmi kutatásaim mellett a mai kortárs szerzők érzékenyítő meséivel is megismerkedtem. A Csimota kiadó könyvsorozata többek között, olyan klasszikus kirekesztő történeteket jelenít meg a gyermekek nyelvén, mint a kövér vagy vékony testalkat, vagy például a Down szindróma. Sokszor mi felnőttek sem tudjuk, hogy is válaszoljunk a gyerekeink az átlagtól eltérő embertársainkról feltett kérdéseire. Gyakran a felnőttek zavarban vannak ilyenkor és korholják a gyermeket, mondván illemtelen kérdéseket feltenni. Pedig a gyermekek kíváncsisága természetes, sokszor ők semmilyen félelmetest nem látnak a helyzetben, csak a felnőtt reakciója

rémíti meg és mint félve az ismeretlentől reagálhat agresszíven, kirekesztően. Ezeket a meséket szeretném a dolgozatomban bemutatni, továbbá ismertetni egy általam tervezett foglalkozást, mely az óvodáskorú gyermekek nyitottságát, szociális érzékenységét fejleszti a másmilyen természetes elfogadására.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Multikulturalizmus fogalmának meghatározása

A multikulturalizmus fogalmát sokan sokféleképpen értelmezik. Szakirodalmi kutatásom alatt azt megállapíthattam, hogy összetettgyűjtőfogalomként, több szemszögből értelmezi a társadalmi és kulturális különbségeket. Az idegenszó jelentése sokszínű vagy sokféle kultúrával rendelkező. Feischmidt Margit a következő képen ír róla, „A multikulturalizmus a késő modernitásra jellemző diskurzus, amely a sokféleség és a különbözős társadalmi tapasztalatát jeleníti meg, értelmezi és értékeli újra. A társadalmi identitások konstrukciójában a modernitásra jellemző homogenizáló stratégiák ellenében fogalmazódik meg, azok elnyomó vagy elégtelen voltából kiindulva a hangsúlyt a különbségekre, a sokféleségre helyezi.”¹ Ugyancsak Feischmidt Margit gondolatmenetében olvashatjuk, hogy a multikulturalizmusnak háromféle alapértelmezése van, deskriptív, normatív és kritikai multikulturalizmus. „A deskriptív beszédmód a multikulturalizmust ténynek, adottságnak tekinti- ezt nevezi Radtke kulináris- cinikus multikulturalizmusnak (Radtke a kötetben), Schöning – Kalender fogyasztói multikulturalizmusnak. Ebben az értelemben a multikultúra a javak „kulturális” sokféleségére utal a fogyasztói társadalomban, elsősorban a kultúripar (művészet, zene, film), a kommunikáció és a szolgáltatások (vendéglátóipar, turizmus) területén. (...) A kulturális sokféleségnek e látványos, de felszíni formája a globalizáció, a termelés és a fogyasztás transznacionális folyamatainak következménye.”² Claus Leggewie szavait idézi ugyancsak Feischmidt, miszerint „A multikulturalizmus mint kritika, az etnikailag homogén nemzetállam és a kulturális változatosság kezelésére alkalmazott technikák válságára adott válasz, programként pedig arra vállalkozik, hogy újabb koncepciókat találjon a különböző tradíciójú népességszoportok egymás mellett élésére”³ Terence

---

¹ Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus- Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium Budapest, 7old./ 2.bekezdés

² Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus. Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium Budapest, 8old./ 1.1.bekezdés

³ Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus- Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium Budapest, 8.old./1.2.bekezdés

Turner antropológus vélekedik így a multikulturalizmusról: „Általánosabb jelentése szerint olyan ideológiai álláspont, amely ezeknek a kisebbségeknek a helyére vonatkozik a nemzeti „kultúrákba” és társadalmakban, és a nemzeti és nemzetek feletti kultúrák változó természetével foglalkozik. Mint a kisebbségi követelések kulcsszava, a tudományos és más kulturális intézmények általi elismertség igénye, a multikulturalizmus az identitáspolitika egyik formája, amelyben a kultúra fogalma egybeesik az etnikai identitásával.”⁴ Fleras Augie- Jean Leonard Elliott így fogalmaz: „A multikulturalizmus- mint ideológia- azt fogalmazza meg, „minek kellene lennie”. Ellentétben a multikulturalizmussal, mint „ténnyel”, mely a társadalmi valóságot írja le, a multikulturalizmus ideológiája előírja a gondolkodás vagy a cselekvés kívánatos irányát, amely megfelel a kulturális pluralizmus, illetve a szabadság, a tolerancia és az egyéni különbségek iránti tisztelet elvének.”⁵ Berkes Lilla tanulmányában külföldi tanulmányok alapján a következőként írja, „A multikulturalizmus fogalma, a legelfogadottabb meghatározás általában negatív, ebben a különbözőséget jelent, szemben az azonossággal, eltérést, szemben az egységgel. Olyan kulturális és politikai platform különféle elvek, elgondolások, illetve irányvonalak számára, amelyek célja, hogy elősegítse minden kulturális csoport tisztességes és egyenlő megjelenését az állami és a magán intézményi környezetben, hogy megteremtse az egyensúlyt fajok, vagy nyelvek között. Politikai keretet szolgáltat a szociális egyenlőségnek, illetve a kulturális különbségeknek, mint a szociális rend integráns részeinek. Stratégiai vezérelvet kínál, hogy megformázza, újra definiálja és megoldja a faji és etnikai különbségeket. A multikulturalizmus minden etnikai-kulturális csoportot egyenlőnek tart. Azt vallja, hogy minden egyes egyénnek jogában áll azonosulni és társulni az általa választott kultúrával, és mégis teljes mértékben élhet a gazdasági és társadalmi egyenlőség lehetőségeivel. Egyetlen kulturális entitásnak sincs előjoga valamely másikkal szemben, sőt, mivel gazdagítja a társadalmat, mind-egyiket tiszteletben kell tartani és támogatni kell.”⁶ A multikulturalizmust létrejötté szerint Forray R. Katalin és Hegedűs T. András úgy írja le, hogy az kialakulhat az eredetét tekintve hosszú és középtávú folyamatok hatására, esetleg rövid távú események eredménye ként is.⁷ A

---

⁴Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus- Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium Budapest, 109 old./ 2.bekezdés

⁵Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus- Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium Budapest, 7old./ 2.bekezdés 29.old./1.bekezdés

⁶ Berkes Lilla(2010.): - A multikulturalizmus fogalmának kialakulása és jelentése- Dél-kelet európa – south-east europe international relations quarterly, vol. 1. No. 4 (Winter 2010/4 tél) utolsó letöltés: 2022.10.15.
https://www.southeast-europe.org/pdf/04/DKE_04_M_E_BEL.pdf

⁷ Forray R. Katalin, Hegedűs T. András (1990.): Közoktatási kutatások, A cigány etnikum újjászületőben. Akadémiai kiadó, Budapest

különböző kultúrák intézményi környezetben való megjelenése multikulturális nevelési eszmék megjelenését indukálták, melyre multikulturális nevelési eszmék alakultak ki.

2.2. Inter / Multikulturális nevelés a világban

A multikulturális nevelés a kulturális és etnikai kisebbségek oktatásának és nevelésének a 60-as évek végén elterjedt szemlélete, amely elsősorban Észak- Amerikában, Ausztráliában és Nyugat- Európában honosodott meg. A nyelvi, vallási és kulturális kisebbségek jelenléte a fenti régiók történelme folyamán mindig természetes volt, de a II. világháború után a gyarmatbirodalmak felbomlása, az európai integrációs folyamatok, különböző nemzeti és nemzetközi konfliktusok és más események hatására az érdeklődés a kisebbségek felé fordult. Ennek legfontosabb oka az volt, hogy a nagy bevándorlási hullámok új problémák elé állították a fejlett európai társadalmakat és az oktatásügyi döntéshozókat. A multikulturális nevelés vagy, ahogyan Európában gyakrabban nevezik, az „interkulturális nevelés” e problémákra adandó válaszlehetőség fejlett államokban. Elsősorban az újonnan érkező bevándorlók, illetve a kasztszerű kisebbségek oktatásával, nevelésével foglalkozik.”⁸ Multikulturalizmust hallva az emberek nagyrésze az Egyesült Államokra, Kanadára, Európán belül Németországra asszociál. Azonban ma már kijelenthetjük, hogy talán nincs olyan része a földnek, nincs olyan társadalom, melyre valamilyen mértékben nem lenne e jellemző a multikulturalitás. Ezen társadalmak alakulása mindinkább igényt teremtett és igényt formál a mai napig arra, hogy az oktatásban is megjelenjen egy, olyan szemlélet, mely az inklúziót figyelembe véve, alakítja módszerét. „Az interkulturális nevelés korai elméleteiben a középpontban a kulturális sokféleség felismerése, a kultúrák egyenlősége és ennek az oktatáspolitikában, a pedagógiai gyakorlatban való értelmezése volt. Az iskolára vonatkoztatva ez a pedagógia eredetileg minden gyermeket érintett, akinek kulturális háttere eltért a többségtől, majd fokozatosan a bevándorlókra szorítkozott.”⁹ Torgyik Judit idézi Kozma Tamás (1995) kifejtését, miszerint „A fejlett nyugat- európai országok akkor kezdetek el komolyan foglalkozni a bevándorlók problémáival, amikor már tömeges mértékben érzékelték, hogy a vendégmunkások nem kívánnak hazatérni, családjukat a fogadó országban alapítják meg, gyermekeik itt születtek és hosszú távon szintén ebben az országban kívánják taníttatni

---

⁸ Pedagógiai Lexikon II.(1997.): I-NY, Keraban Könyvkiadó, Budapest, 499.old./ 17.szócikk

⁹ Forray R. Katalin, CS.Czachesz Erzsébet, Lesznyák Márta(2001.): Multikulturális Társadalom- Interkulturális Nevelés- Tanulmányok a neveléstudomány köréből. MTA- Pedagógiai Bizottságának Gyűjteménye.Osiris Kiadó, Budapest, 114.old./ 2.bekezdés

őket.”¹⁰. Banks és Banks-ot így idézi Torgyik Judit: „A multikulturális nevelés, a nevelés azon területeként definiálható, amelynek fő célja egyenlő nevelési-oktatási lehetőségek biztosítása a különböző rasszokhoz, nemekhez, etnikai és kulturális csoportokhoz, szociális osztályba tartozó diákok számára. Az egyik legfontosabb célja hozzásegíteni valamennyi diákot ahhoz a tudáshoz, olyan attitűdökhöz, viszonyulásokhoz és képességekhez, amelyek egy plurális, demokratikus társadalom hatékony működéséhez szükségesek, a különböző csoportokból származó emberek közötti interakciók, a kommunikáció sikeres működése, és annak érdekében, hogy a társadalom és a morál a mindenki számára előnyös, közös jót szolgálja.”¹¹ Torgyik Judit saját megfogalmazása a multikulturális nevelés összetettségéről, a közeg sokszínűségéről: „a multikulturális nevelés nem csupán az eltérő rasszok, kultúrák, társadalmi csoportok, a különböző kulturális értékek iránti érzékenységet jelenti, hanem egyfajta paradigmaváltás is, amely magával hozza a különböző gondolkodásmódok értékékként való elfogadását, s amely egyszerűen természetesnek veszi a pluralizmust, az emberi gondolkodás, a kultúra sokféleségét. A multikulturális oktatás jellemzője az inkluzivitás, magyarul a befogadás, befogadó minden csoporttal szemben, amelyből senki sem rekedhet ki, és amely mindenki – így a többségi középosztálybeli diákok – számára is hasznos és értékkel bír.”¹² Mai színes világunkban az oktatásnak egyre nagyobb kihívással kell szembenéznie, erről olvashatjuk a Rodolfo Stavenhagen gondolatait az UNESCO Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentésében is. „Egy igazán multikulturális oktatás képes kell, hogy legyen megfelelni a világméretű és nemzeti integráció követelményeinek, valamint a saját kultúrával rendelkező városi és falusi közösségek speciális igényeinek. El kell érnie, hogy mindenki tudomásul vegye a sokféleséget és tisztelje a többieket, legyen szó közvetlen szomszédairól, kollégáiról vagy egy távoli ország lakóiról. Ahhoz, hogy egy ilyen valóban pluralista oktatás létrejöhessen, nagyon fontos újragondolni, a célokat – mit jelent tanítani és tanítva lenni? -, újraírni a klasszikus oktatási intézmények programjait, kigondolni az új pedagógiai módszereket és megközelítéseket, és bátorítani a tanárok és diákok új generációit.” (R.Stavenhagen)¹³ Minden országnak célja a békés együttélés, melyre a társadalom színesebb országok már bevált programok szervezésével gyakorlatban segítik a beilleszkedést és az elfogadást minél zökkenőmentesebbé tenni, megelőzve az antirasszista

---

¹⁰ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor(2006.): Multikulturális nevelés. Bölcsészkonzorcium Budapest, 29 old./ 2.bekezdés

¹¹ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor- Multikulturális nevelés 2006. Bölcsészkonzorcium Budapest 31.old./2 bekezdés

¹² Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor -Multikulturális nevelés 2006. Bölcsészkonzorcium Budapest. 32 .old./ 3.bekezdés

¹³ Jacques Delors(1997.): Oktatás egy multikulturális világban – Oktatás- rejtett kincs. Osiris Kiadó, Magyar Unesco Bizottság, Budapest, 194.old./ 3.bekezdés

megnyilvánulásokat. 1960-as években jelentek meg a bevándorlás szempontjából népszerű országokban, mint például Németország, Svédország, Kanada, Egyesült Államok azok a törvények, melyek már szabályozzák a multikulturális oktatási koncepciókat. „Az interkulturális oktatással kapcsolatban a nemzetközi szervezetek az elmúlt fél évszázadában sokféle jogi szövegben foglaltak állást, alakítottak ki ajánlásokat. A vonatkozó szövegek nagyobb részének tágabb kontextusa az emberi jogok kérdésköre és az ENSZ, az UNESCO, illetve a Európa Tanács dokumentumai. Valamennyi, az interkulturális oktatással kapcsolatba hozható joganyag alapja az ENSZ Egyetemes Emberi Jogok Nyilatkozata (Universal Declaration of Human Rights, 1948.). Elvileg nem kötelező érvényű, de széleskörűen elfogadott, sőt a nemzetközi oktatási jogalkotásban és a nemzeti oktatáspolitikában is a leggyakoribb hivatkozási alap”¹⁴ A nemzetközi joganyag szabályozó eszközei az egyezmény, az ajánlás és a deklaráció, ezek alkalmazása eltérő.

2.3. Inter/ Multikulturális nevelés Magyarországon

„A multikulturális oktatás eszméje Európában annak eredményeképpen bontakozott ki, hogy a különböző indítékú migráció következtében Európa gazdag országai többetnikumú (multietnikus) területekké váltak.”¹⁵ A multikulturalizmus eszméje hazánkba is Kanadából, Ausztráliából és az Egyesült Amerikai Államokból érkezett, ahol a modern társadalom kultúráját a bevándorlók építették fel. Hazánkban is mindinkább színesebbé válik a társadalmi összetettség. Azonban a multikulturalitás minden országban más összetettségű. Az egyre nagyobb számban országunkba is betelepülő családok gyermekei számára az oktatást elérhetővé kell tenni úgy, hogy azok megtarthassák saját kulturális identitásukat, hagyományaik ápolásával, szokásaik fentartásával. Demokratikus országok, ahogy Magyarország is elfogadja és engedi a területén élő különböző etnikai kisebbségek saját hagyományuk, nyelvük gyakorlását kultúrájuk megőrzését, mi több rendelkezésre álló eszközeivel harcol azért, hogy a külföldön élő magyar kisebbségeket is megillessen ezen alapvető emberi jog. Hazánkban tizenhárom etnikai kisebbséget tartanak számon. Jelen van a bolgár, román, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, ruszin szerb, szlovák, szlovén és ukrán nemzeti kisebbség is. Megfigyelhető a 90-es évektől kezdődően a

---

¹⁴ Furray R. Katalin, CS.Czachesz Erzsébet, Lesznyák Márta(2001.)- Multikulturális Társadalom- Interkulturális Nevelés. MTA-Pedagógiai Bizottságának Gyűjteménye- Osiris Kiadó, Budapest, 116.old./1. bekezdés

¹⁵ Furray R. Katalin, CS.Czachesz Erzsébet, Lesznyák Márta(2001.)- Multikulturális Társadalom- Interkulturális nevelés. MTA- Pedagógiai Bizottságának Gyűjteménye- Osiris Kiadó, Budapest, 113.old./ 4.bekezdés

kínai kisebbség nagyobb számú megjelenése is. A multikulturális oktatás hazánkban még kezdetleges. A hazai nemzeti és etnikai kisebbségek közül a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén kisebbség megbízható intézményrendszerrel alakított ki magának. A fentmaradó nemzetiségeknek egyáltalán nincs vagy esetleg egy-egy intézménye van, anyanyelvüket az úgynevezett vasárnapi iskolák keretein belül ápolják (ilyenek például a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin, ukrán). Ezen nemzetiségek lényegesen alacsony lélekszámban és elszórtan élnek hazánkban. A harmadik csoport a romáké, kisebbségi oktatásukra tett erőfeszítések, az utóbbi évtizedben gyorsultak fel Magyarországon¹⁶ „ A nemzetiségi oktatás- ahogyan ez Magyarországon egy évszázada kialakult- tág értelemben besorolható a multikulturális/interkulturális oktatás fogalomkörébe.”¹⁷ A magyarországi multikulturális nevelés folyamatosan alakul, fejlődik. A cigányság oktatás területén való lemaradása a '90-es évektől kezdődően kiemelt figyelmet kap, oktatásuk szervezettsége a 2000-es évek elejétől kap nagyobb figyelmet. Több tanulmány vizsgálta helyzetüket, jelentős eredményként említhetjük, hogy a Pécsi Tudományegyetem a szakirodalmi áttekintésben is sokszor idézett Forray R. Katalin oktatáskutató kezdeményezésére romológia szakot indított. Interkulturális oktatás eredményessége függ az intézmények és a helyi közösségek, szülők közötti kapcsolat minőségétől. Fontos az aktív részvételi lehetőség biztosítása a nyitott iskolai programokon, a jó kommunikáció kiépítése a pedagógusok és a tanuló szülei között. Ezek alapján megállapíthatom, hogy a multikulturális nevelésre globálisan érvényes, hogy elengedhetetlen a befogadó intézményi háttér mellett a pedagógus pozitív támogató attitűdje is. A megfelelő környezet megteremtése mellett, fontos tényezője a pluralista oktatásnak a szülőkkel való szoros kapcsolattartás. A kisebbségeken túl a multikulturális nevelés magába foglalja a sajátos nevelési igényű tanulók integrálását. Hosszú évekig jellemző volt a sajátos szükségletekkel bíró gyermekek szegregált nevelése. „ A társadalmi fejlődéssel, az emberiség magasabb civilizációs fokra jutásával kimutatható, mennyire árnyalódnak – néha keverednek- a fogyatékkal élők megítélése. Jól tükröződik mindez a velük kapcsolatos fogalmi változásokban is. A közoktatásról szóló törvény a fogyatékkal élő gyerekeknek is előírja a tankötelezettséget, továbbá jogot biztosít a különleges gondozáshoz, a rehabilitációs foglalkozáshoz azoknak a gyermekeknek, akiknek fejlődési sajátosságai ezt igénylik.”¹⁸ Ma már egyéni differenciálással, fejlesztő nevelésben részesülhetnek, a testi- mozgásszervi fogyatékosok,

---

¹⁶ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor(2006.):Multikulturális nevelés, Bölcsész Konzorcium, Budapest.

¹⁷ Forray R. Katalin, CS.Czachesz Erzsébet, Lesznyák Márta (2001.): Multikulturális Társadalom- Interkulturális Nevelés- Tanulmányok a neveléstudomány köréből. MTA- Pedagógiai Bizottságának Gyűjteménye- Osiris Kiadó, Budapest,113.old./ 3.bekezdés

¹⁸ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor(2006.): Multikulturális nevelés. Bölcsészkonzorcium Budapest, 83.old./ 4.bekezdés

érzékszervi fogyatékosok, értelmi fogyatékosok, beszéd fogyatékosok, autisták, beilleszkedési, tanulási- és magatartási nehézségekkel küzdő gyermek. Az elmúlt évtized legvitatottabb kérdése a sajátos nevelési igényű tanulók szegregált vagy integrált nevelésének kérdése. Míg a szegregált nevelés teljességgel szolgálhatja személyes fejlődésüket, a társadalmi integrációjukat nem segíti elő. A társadalom épp tagjai nem tanulják meg a sérültekkel való természetes együttélést, fokozva a felnőtt társadalomban megjelenő közönyt fogyatékos embertársainkkal szemben. A vallási sokszínűség is mind különböző kulturális értékeket hordoz magában. „A vallás- egy rövid definíció szerint- a szent dolgokra vonatkozó hitek és gyakorlatok egységes rendszere. A vallástörténészek és a kulturális antropológusok szerint az ősemberi társadalmak óta megtaláljuk az emberi vallásosság nyomait.”¹⁹ Magyarország lakosságának jelentős hányada katolikus, őket lélekszámban a reformátusok majd az evangélikusok követik. „Hagyományosan a vallásos nevelés elsősorban a családban történik. Idővel azonban kialakult az az intézményrendszer, amely áthatotta a hívek mindennapjait.”²⁰ Megállapíthatjuk, hogy egy közösség multikulturális összetettségét tagjainak több tulajdonsága is befolyásolja, mint a származás, mint a vallási hovatartozás hozta kulturális értékek.

2.4. Multikulturális nevelés az óvodában

Minden ember egy a környezetére jellemző kulturális közegben nő fel. A gyerekek a családot követő első kötelező szociális közege az óvoda, mely másodlagos szocializációs színtérként lép a gyermek életébe. A gyermekek ezen a szintéren találkoznak rendszerint akár először az átlagostól eltérő gyerektársukkal. Egy multikulturális óvodában a gyerekeket elfogadó környezet veszi körül. Ennek előnye, hogy a gyermekek számára hétköznapivá válik az etnikai sokszínűség. Az integráció számukra előnyös háttérrel biztosít ahhoz, hogy természetesen váljanak toleránssá és tudjanak türelemmel közelíteni egymás felé. A multikulturális nevelés első lépése a család és az intézmény, pedagógus viszonya. Az óvodapedagógus feladata, hogy felismerje a család attitűdjét, majd ennek megfelelően segítse a gyermek beilleszkedését identitása megőrzése mellett, úgyhogy abból csak előny származhasson mindenki számára. A Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról rendelkező kormányrendelet a következőképpen fogalmazza meg az óvodai nevelésben a nemzetiségi, migráns gyermekek nevelését, „A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését,

---

¹⁹ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor(2006.):Multikulturális nevelés, Bölcsész Konzorcium, Budapest. 145.old./1. bekezdés

²⁰ Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor(2006.):Multikulturális nevelés, Bölcsész Konzorcium, Budapest. 162.old./ 1. bekezdés

átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.”²¹ Szakirodalmi kutatásom során leginkább az iskolai integrált nevelésről találtam forrásokat, azonban az óvodai és iskolai nevelésben megegyezően az inklúzióban kiemelkedő szerepet tölt be a pedagógus, kinek kompetenciái meghatározzák az elfogadó nevelés sikerességét. Az Oktatási Hivatal, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez, hatodik, módosított változatában olvasható a pedagógusi kompetenciák felsorolásában az 5. kompetencia, melyet multikulturális nevelést meghatározó kompetenciaként is említhetnénk, „A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység.”²² Az óvodapedagógusok szemlélete fontos a tekintetben, hogy idejében felismerjék és kezeljék a kevésbé favorizált gyerekek kirekesztését, minél később szembesüljenek társaikhoz fűződő negatív viszonyokról, kiemelkedő tulajdonságaikat megmutathassák. Goleman-t így idézi Kósáné a társas-, szociális kommunikációról: „A társas kapcsolatokban alakulnak a szociális- kommunikációs képességek az ún. érzelmi intelligencia. Ide tartozik pl. mások érzéseinek felfogása, megértése, a saját érzések kifejezése, a nehezebb (pl. konfliktus) helyzetek kezelése, a „tulajdon” megosztása, a harag kezelése, a vereség elfogadása, más teljesítményének elismerése, az empátia, a tolerancia.”²³ Fontos, hogy a gyerekek már korán találkozzanak az együttérzés, segítségnyújtás és a társsal szembeni tolerancia érzésével, az ilyen szociális készségek elsajátításában a családi és óvodai kommunikációs stratégiák meghatározóak. Gyermekeink ezeket a normákat sajátítják el, melyet formálnak majd saját stratégiájukká tovább. Szociális képességeik kibontakoztatásának leghatékonyabb eszköze a mese. A mesélésről az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról rendelkező kormányrendelet a következőképpen határoz, „A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkedítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világgépe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított

---

²¹ 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, utolsó letöltés: 2022.11.02. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>

²² Oktatási hivatal-, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez, hatodik, módosított változat, 2020.2021.2022, utolsó letöltés: 2022.11.02. https://www.oktas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszereben_6.pdf

²³ Kósáné Ormai Vera(2001.)- A mi óvodánk. Okker Oktatási Kiadó Budapest, 152.old./ 2.bekezdés

megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.” (ÓNOAP)²⁴ A magyar népköltészet kivételesen gazdag gyűjtemény. A népmesék mondanivalója örök érvényű igazság, nyelvezetük minden korban érthető, beilleszthető. A kicsi, a gyenge mindig győzedelmeskedik. Az ilyen tapasztalások a gyermek önbizalmát fejlesztik. Az átlagostól eltérő tulajdonságokkal bíró főszereplőkről kortárs szerzőktől is találunk műveket, melyeket szintén beilleszthetünk az inkluzív óvodai nevelési programunkba.

3. A mese

„A mese egy olyan epikai műfaj, melynek eredetét a mítoszokra, mondákra és legendákra vezethetjük vissza. Kialakulására hatással voltak különböző vallások és népi hiedelmek is. Ezért a régi mesék leginkább felnőtteknek íródtak, ezzel ellentétben manapság többségben gyerekeknek szólnak.”²⁵ Kitalált rövid, egyszerű történet, melynek jellemzője a csoda. A mese cselekményében mindig a jót és a rosszat állítja szembe egymással, ahol végezetül a jó mindig elnyeri méltó jutalmát. Eredetük szerint megkülönböztetünk népmesét és műmesét.

3.1. A mese szerepe az óvodás gyermek fejlődésében

A mese úgy fejleszti a kisgyermek érzelmi, értelmi és etikai érzékét, hogy közben életkorának megfelelően világosítja fel a legfőbb érzelmi viszonyokról és a hozzájuk tartozó viselkedésmódról. Elismerve szorongásukat, megoldást kínálva azok oldására. A mesélő érzelmi biztonságot közvetít a gyermek felé, mely lehetővé teszi a változatos belső képi világ megélését.²⁶

Dolgozatomhoz kapcsolódó informálódásom alapján megállapíthatom azt az összefüggést, miszerint a mese a gyermekben éppen olyan belső gondolkodásra ösztönzi, mint a szabadjáték. Lawrence J. Cohen könyvében olvastam, hogy a mesélés alkalmat teremt arra, hogy olyan

---

²⁴ 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról utolsó letöltés: 2022.11.02.

²⁵ A mese fogalma, utolsó letöltés: 2023.04.30. <https://mesek.wordpress.com/2016/11/17/first-blog-post/#:~:text=A%20mese%20egy%20olyan%20epikai%20m%C5%B1faj%2C%20melynek%20eredet%C3%A9t,feln%C5%91tteknek%20%C3%ADr%C3%B3dtak%2C%20ezzel%20ellent%C3%A9tben%20manaps%C3%A1g%20t%C3%B6bbs%C3%A9gben%20gyerekeknek%20sz%C3%B3lnak.>

²⁶ Pedagógiai Lexikon II. (1997.): I-NY.- Mese, Keraban Könyvkiadó, Budapest

témák kerüljenek szóba, melyek éppen a gyerekek aktuális érdeklődésének központjai. Remek eszköz arra, hogy olyan témák is felszínre kerülhessenek, melyekről a gyerek nem mer gondolkodni és önmagától akár játékába is belevinni. Tapasztalatom szerint nincs olyan gyermek, aki nem szívesen hallgatná a mesét. Ha mégsem köti le éppen a történet, akkor meglehetősen korán megfélemlően választottunk. Vekerdy Tamás véli úgy, hogy a mese gyermekeink mindennapi tápláléka. Testi és lelki egészségük számára kiemelten fontos. Fejleszti és formálja anyanyelvi készségüket, logikai gondolkodásmódjukat, érzelmi intelligenciájukat. Belső képi világuk fejlődésével képzeletviláguk szélesedésével játékaik is színesebbé válnak. Szókincsük a meseszövegezés által olyan szavakkal is bővíthet, melyet napjainkban már a hétköznapi beszélgetésből nem tudnának elsajátítani, azonban a népmesékből ezt természetességgel tehetik. Lelki világukban dúló felindultságuk, mint például a testvérféltékenység, a szülők iránt érzett alkalmi harag a népmesékben megjelenő mese elemekkel oldhatóak a legjobban. Ilyen elemek között említhetem a legnépszerűbb mesékből amikor a kismalac leforrázza a farkast, aki meg szeretne volna enni vagy ahogy a kisgömböc felfalja mindenkit, aki le szeretné vágni. Sajnos sok gyerekhez csak az intézményi nevelés keretén belül jut el a mese, mert családi körben nem mondanak vagy olvasnak mesét nekik. A televízió megjelenése óta a szülők az általuk kitalált vagy könyvből olvasott történetek helyett mesefilmekkel is szórakoztathatják gyermekeiket. Ma már nem csak a televízióban lejátszott mese áll a modern szülő rendelkezésére, okos eszközeink ott lapulnak zsebünkben, táskánkban, amiknél pillanatok alatt több órás mesegyűjteményeket indíthatunk a gyerekeknek. Szakértők szerint a mai gyerekek többet néznek digitális mesét, mint hallgatnak élőbeszéddel elmondott történeteket. Hatása már most érezhető, soha ilyen sok rosszul beszélő gyermek nem volt még, nincs annyi logopédus szakember, aki korrigálja a helytelenül ejtett hangokat, a rossz artikulációt. Ugyanis a tévén nézett meséknél a gyermek nem látja a száj mozgását, így nem tudja elsajátítani a helyes kiejtést. Továbbá belső képi világuk sem fejlődik megfelelő ütemben, hiszen a képernyő tálcán kínálja a mese képi világát, nincs szükség fantáziára, annak elképzeléséhez. Pedagógusok évek óta kongatják a vészharangot, mégsem érnek el szülők sokaságához. Rohanó mindennapok, kifáradt türelmetlen szülők digitális bébiszitterei az okoseszközökön lejátszott mesék, melyek akár órákra odaszögeznek a gyerekeket a képernyőre. Megfogalmazhatom, hogy az élőbeszéddel elmondott, felolvasott mesék a gyerekeknek nem csak szókincsét fejlesztik, segítik őket a helyes hanghordozásban, szélesítik fantáziájukat, hanem a napjainkat jellemző felgyorsult életritmusból is lelassítják őket. Szemléletes előadásmódunkkal, hatásszünetekkel, hangsúly változtatásokkal mintegy megválaszthatjuk, hogy felkelteni szeretnénk figyelmüket vagy egy esti mesével lenyugtatni tudatukat, testüket, oldani lelkifeszültségüket a békés éjszakai alváshoz, mely alatt testük regenerálódik, agyuk beveszi a

napközben tanultakat memóriájukba. Fontosnak tartom a könyvek, mese olvasás azon hozománnyát is, hogy a gyermekekből olvasót neveljünk. Későbbi felnőtt életükre is kihatunk az ebben a korban jól elültetett irodalom szeretető csírákat. Könnyebb lesz számukra az iskolai kötelező olvasmányok elolvasása, valamint egészen idős korban hasznát veszik, hiszen az olvasás, olyan agytorna, mellyel csökkenthetik az idős kori demencia súlyosságát. Levonhatom azt a megállapítást is, hogy ha az óvodás gyermek számára tanítani, átadni szeretnénk valami fontos, azt a legcélravezetőbben egy jó történetbe csomagolva a mese nyelvén tehetjük meg. Meglátásom szerint a gyermekek a mássághoz, az átlagtól eltérőhöz való viszonyulása a mese eszközeivel formálható és alakítható úgy, hogy felnőttként a társadalom aktív tagjaként ne közömböség jellemeze sérült embertársaihoz való kapcsolatát. Természetesként fogadja azt el és természetességgel tudjon kapcsolatot létesíteni mind kommunikációjába, mind felismerje szükséges fizikai segítségnyújtásának helyzetét. Informálódásom során több mesepedagógiai módszerről is olvastam, mint például Népmesekincstár vagy a Pompás Napok.

Bajzáth Mária Népmesekincstár mesepedagógiai módszerét emelném ki, melyet a megalkotója már óvodások számára is ajánl. Módszerének lényeg a közös örömforrásként megjelenő gyakori mesemondás, mondókázás, a pedagógus közös játéka, tánca a gyerekekkel. Kiemeli a mozgás, alkotás és a párbeszéd minden formáját, valamint érzékszervek, érzékelés fejlesztését, a kapcsolatkeresést a körül vevő világunkkal, a négy elemmel a földdel, vízzel, tűzzel és levegővel. Mely tevékenységek a gyereket a mese kapujához vezeti, ahol megtalálja a mese neki szóló üzenetét. A módszer alapja a hallgató életkori sajátosságait, az őt foglalkoztató kérdések és a mesék összekapcsolása.²⁷ Elmondhatom, hogy fontos a mesék helyes beágyazása az óvodai történelembe. „A mesét hallgató gyermek azzal a hőssel azonosul, annak a hősnek a viselkedése lesz a minta számára, akinek a helyzetét vonzónak találja, és az a hős vonzó, aki sikeres a gyermek által fontosnak tartott, vagy fontosnak érzett helyzetekben, aki meg tudja oldani a problémákat, amelyekhez hasonlókkal a gyermek maga is küszködik.”²⁸

---

²⁷ Bajzáth Mária Népmesekincstár mesepedagógiai módszer leírás, utolsó letöltés: 2023.04.28. <http://mese.mesepedagogia.hu/#>

²⁸ Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes (2012.): Hét Aranyalma. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest. 144.old./3.bekezdés, utolsó letöltés: 2023.04.29. https://vallalkozokeve.kormany.hu/download/7/57/71000/het_aranyalma.pdf

4. Érzékenyítő mesék óvodásoknak

Kortárs íróink tollából sok olyan történet íródott napjainkig, melyet már az óvodás korosztály számára is érthető módon mutat be olyan témákat, embereket, akik valamilyen tulajdonságukban eltérnek az átlagostól. Könyvesboltok és könyvtárak polcain találkozhatunk mese gyűjteményekkel és egy mesés mesekönyvekkel. Dolgozatomhoz kapcsolódó informálódásom közben, azt tapasztaltam, hogy az óvodás korosztály számára ezen kiadványok közül a kiadók azokat ajánlják, melyekben külső tulajdonságok jelennek meg. Több kiadvány is foglalkozik sajátos nevelési igényű gyermekek-, mozgássérült gyermek-, bemutatásával, de megjelennek mesebe szövötteen a szélsőséges érzelmi megnyilvánulásokkal beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek egyes átélt érzelmei mint például: hiszti, dühroham ...stb. A multikulturalizmus meséken keresztüli bemutatására már az óvodában is széles mesekínálatból dolgozhatunk. Dolgozatomban kiválasztott meséim közül a különböző kultúrák egymás mellett élésének alapvető elfogadására az emberi bőrszínekről, annak sokféleségéről szóló történetet mutatom be. Tapasztalatom szerint a kulturális különbség a 4- 6 éves korosztály számára elsősorban az eltérő bőrszínben és a különböző nyelvhasználatban fedezhető fel, hiszen a gyerekek ezekkel szembeülnek már első találkozásuk alkalmával. Az interkulturális szemlélet mesékben történő megjelenéséhez a testalkati különbségeket bemutató két történetet és a szemüvegeséget leíró választottam részletesebb bemutatásra. Napjainkban mind a testalkati különbségek, mind az éles látást segítő szemüveg egyre szélesebb kört érint már egészen kisgyermekkorától. Az általam kiválasztott négy mese, mind kortárs szerzők művei. A sokféle emberi bőrszínről egy kövér kislányról, vékony kisfiúról és egy szemüveges fiúról szóló történetek. Saját meglátásomat támasztja alá a kiadók ajánlása, mely szerint a meséket 4 éves kortól ajánlják, mely szerint óvodai feldolgozásra középső csoporttól kapcsolható.

Elsőként 2011. évben megjelent könyvet mutatok be, mely a Kossuth Kiadói Csoporthoz tartozó Naphegy Könyvkiadó gondozásában jelent meg, Finy Petra író műveként. A kiadót 2006-ban azzal a szándékkal alapította Szigethy Katalin és Horváth Gyula, hogy könyveivel nyitott és igényes szülők kiadója legyen. Kínálatukban egyaránt megtalálható a külföldön már népszerű mesék magyar nyelvű változatai, valamint magyar ajkú, kortárs szerzők művei. Az évek során megannyi díjjal gazdagodtak jeles kiadványaik által.

4.1. Finy Petra – A csodálatos szemüveg

1. ábra Finy Petra A csodálatos szemüveg cím könyvborító Forrás: saját fotó

A könyv korai jegyzetét az író a kiadás megelőzően két évvel korábban megrendezésre kerülő Aranyvackor pályázatra írta, ahol a Naphegy Könyvkiadó különdíját nyerte el, mely könyvmegjelenést is jelentet. A történet végül 2011-ben került kiadásra, Herbszt László illusztrációjával. Az illusztrációt a könyv egészén jellemzi az egyszerűség, színes képeivel jórészt azon részeket ragadja meg a történetből, melyek a szöveg olvasása, hallgatása közben nem feltétlen főmotívumként jelennek meg szemünk előtt. A könyv alakját tekintve fekvő formátumú, kemény táblás kiadvány, 55 oldalon mutatja be az olvasónak a kicsi Kovács Áront és az ő csodálatos szemüvegének kalandjait. A történet szerint, kicsi Kovács Áron, nem is olyan kicsi, igencsak sokat nő, ha rápattan a gördeszkájára. Piros gördeszkáján állva ugyanis majd 10 centiméterrel is magasabb. Kicsi Kovács Áron városi gyerek, aki mindig gördeszkáján közlekedik. Például tejért gurul a boltba, ahol már olyan ügyesen veszi a sorok közötti kanyarokat is, hogy semmit nem ver le. Dédnagyamáját is azzal látogatja meg, a Városmajor utcában. Dédimamának hosszú és kampós botja van, melyet néha kölcsön ad kicsi Kovács Áronnak, hogy azzal lökje magát gördeszkáján a lakásban, igaz előtte minden porcelánt a kamrába menekít, mely semmi esetre sem jelenti azt, hogy Áronban ne bízna. Természetesen óvodába is gördeszkáján gurul kicsi Kovács Áron, méghozzá olyan ügyesen, hogy a lépcsőnél sem kell leszállnia. Az anyukája már aggódik, hogy az esküvőjére is ezzel fog menni, de kicsi Kovács Áron megnyugtatta, hogy addig már lesz annyi pénze, hogy vesz egy jóval komolyabbat. Van, hogy olyan gyorsan hajtja gördeszkáját, hogy a haja is lobog, vagy akár az egész kardigánja és ilyenkor úgy fest mint egy gördeszkázó Batman. Kicsi Kovács Áron 5 éves volt, mikor szemüveget kapott, ami nem volt különösebben szép. Jobb szára nyikorgott a csavaroknál úgy, mintha a szemüveg sírna, bal lencse alján pedig egy karc volt, mintha a másik szeme nevetne. A szemüveg egyetlen

hibája az volt, hogy nagyon hamar be tudott koszolódni. Mint mikor esőben elment a tizenhatos busz mellette, mondjuk ilyenkor tetőtől talpig koszos lett ő is, nem csak a szemüvege. De bekoszolódott ez a jó kis szemüveg akkor, is ha Helga óvónéni égnek álló hajjal veszekedett a csoporttal a rendetlenség miatt, vagy mikor pukkanós bécsi virsli van vacsorára és ügyetlenkedik kicsi Kovács Áron a ketchupos flakonnal, ilyenkor még hasznos is a szemüveg. Ez a szemüveg nem egyszerű, ez egy csodálatos szemüveg, miért is? Történt egyszer, hogy megbizonyosodott, hogy csodaszemüvege van. Édesanyjával és természetesen piros gördeszkájával utazott a tizenhatos buszon. Mikor látta, hogy az egyik néni fején egy madárfészek van. Szemüveg nélkül jól látta, hogy csak kócos a haja a néninek, de mikor visszatette szemüvegét újra látni vélte a madárfészket. A gördeszka sem gördeszkának tűnt a szemüveg lencséjén keresztül sokkal inkább egy Ferrarinak. Bár merre utazott a fővárosban édesanyjával és gördeszkájával, csupa izgalmas dolgot látott csodálatos szemüvegén keresztül. Dinoszaurusz volt az Erzsébet-híd a tizenkilences villamosról, a Toldi utcai szökőkút bálnának látszott, a Jászai Mari térről a dunai uszályok fókán látszottak, a Nyugati téri óra sem órának látszott, sokkal inkább egy ujjon pörgő drágakövekkel ékesített gyűrűnek. Télen sem változott meg a világ, mely a csodálatos szemüveg lencséjén keresztül a kicsi Kovács Áron szeme elé tárult, így látta például a teniszpálya sátrát óriás békának. A kicsi Kovács Áron apukája mikor esti mesét mesélt, fia kívánsága szerint nem mesélhetett másról, csak is kizárólag a városról, hiszen ez a szemüveg annyira csodálatos volt, hogy még a legcsúnyább dolgot is varázsaltosnak mutatta. Mint például az óvoda előtti szemeteskuka, melyet lánc mellényű törpelovaggá változtatott a mellette álló padot pedig a lovag lovává. A félelmetes mozaikos alagút esetében pedig a csodálatos szemüvegen keresztül jól látható volt, hogy az egy óriás szája és az autók sem autók, hanem színes bogarak, melyeket az óriás el-elnyel. A Gellért hegy tetején a szobor a lencséken keresztül nem husángot tartott feje fölé, hanem a lányszobor karja egészen a báránnyelőkig ért mellyel egy aranyos báránnyt tartott. A kicsi Kovács Áron egyszer szüleivel és a folyton morgó Míra nénival a Balatonhoz utazott. Míra néninek is volt szemüvegje, a kicsi Kovács Áron kölcsön is kérte tőle egyszer. Azt gondolta az is varázserővel bír, nem tévedett. Azonban Míra néni szemüvegje mindent csúfnak mutatott. Például a sötét felhők, vérszívó denevéreknek látszottak vagy a csúszdapark csúszdái óriáskígyóknak. Kicsi Kovács Áron ezt látva óriási ötletet eszelt ki, saját szemüvegét tette Míra néni fejére. Míra néni először kapkodott a levegő után, majd hápogott is és végül azt is elmesélte mit is lát. Bizony saját szemüvegében a fűzfa ágai mérges polipoknak tűntek, most viszont egy zöld tündér hajtincsei és így tovább. A morgós Míra néni visszament a szemüvegboltba olyan szemüveget keresni, mint a kicsi Kovács Ároné, majd morgós Míra néni már inkább merengős Míra nagynéni lett, aki csak kedvesen mosolygott. Majd kicsi Kovács Áront

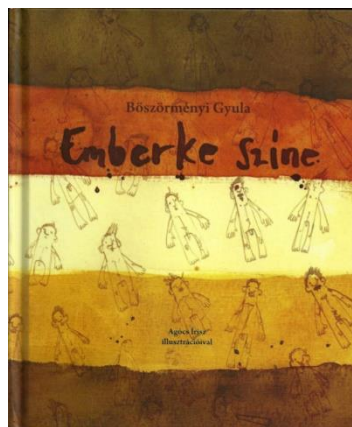
inkább nagy Kovács Áronnak nevezték már a szemüvegét sem olyan sokat viselte, megerősödött a szeme. Az esti mesék helyett is inkább a szerelem foglalkoztatta már, szemüvegét kezdte is elfelejteni. Történt egyszer, hogy a már nagy Kovács Áron fia, a kicsi Kovács Áron szemüvegét kapott, majd egyszer csak fel nem kiáltott. Nézd apa, a négyes- hatos pont olyan mint egy óriás, sárga kígyó ... a görbe Margit-híd pedig egy faág a folyó felett és a kígyó arra mászik fel. Haza érve a már nagy Kovács Áron előkereste gyerekkori csodálatos szemüvegét, kicsit szétfeszegette és az orrára tette, majd mesélni kezdett fiának, aki ezt tátott szájjal hallgatta, majd ő is el- elmondott egy- egy történetet.

A könyv közelebb hozza a gyerekek számára a szemüveges társaikat és segíti a beilleszkedését szemüveges gyermekeknek társaik közé. Napjainkban a megvilágított képernyők korábban a gyerekek szeme is gyorsan romlik, így a Finy Petra A csodálatos szemüveg című meséje igen csak aktuális. Ma már ritka, hogy egy óvodai csoportban legalább egy szemüveges gyerek ne lenne, de szinte biztos, hogy valamelyik óvodapedagógus vagy dajka néni szemüvegét visel. A történet a gyerekeknek bemutatja, hogy a szemüveg nem hiba, nem valami rossz, a szemüvegesség vagánnyá és különlegessé tehet. Az író úgy mutatja be a kicsi Kovács Áront, hogy azzal mint a mese főhősével minden hallgató képes legyen azonosulni. Minden gyerek látott vagy akár használt is gördeszkrét, de szinte biztosan utazott autóbuszon az édesanyával. Hét-köznapivá válik a történet a benne megjelenő eseményektől, meglátogatni a dédimamát vagy nyaralni utazni a Balatonhoz. A mesékre jellemzően találkozik a negatív és a pozitív, ez alkalommal a mindent rossznak, veszélyesnek látó és az ellenkezőjét látni képes szemüvegekben. Végül győz a mindent jónak, bájosnak, kedvesnek látó szemüveg. Még a negatív érzelmeivel megjelenő mesébéli nagynéni is kedves személyé változik miután csodát látó szemüvegre cseréli régi morgó, mindent kellemetlennek látató szemüvegét. Meglátásom szerint ez a történet középső csoportos korosztálytól olvasható a gyerekeknek. Kapcsolhatunk hozzá alkotó kézműves foglalkozást, ahol a gyerekek papírból készült szemüvegét készíthetnek, díszíthetnek korosztályi képességek szerint, melynek akár színes lencsét is készíthetünk, áttetsző, színes fóliák segítségével. Nagyobb gyerekekkel meglátogathatunk egy gyengén látáshoz kapcsolódó speciális kiállítást vagy elkészíthetjük saját házi kiállításunkat, mely esetében a gyerekekre fokozott figyelemmel kell lennünk a balesett veszély miatt. Amennyiben a csoportban van szemüveg viselő, kérjük meg meséljen nekünk a szemüveg előtti látásáról, majd a szemüveggel való látásáról. Vihetünk be a gyerekeknek lencse nélküli szemüvegét, melyet felpróbálhatnak.

A soron következő három kiadvány, Böszörményi Gyula Emberke színe című műve, Szegedi Katalin Lenka és Palkó című könyvei, mind a Csimota Könyvkiadó gondozásában jelentek

meg. A Csimota Könyvkiadó a Móra Kiadói Csoport tagja. 2003-ban újító szándékkal jött létre, mottójuk szerint, új utakon járjanak, minőségi gyerekkönyvek kiadójaként. A kiadó munkáját 2021-ben a HUBBY különdíjjal ismerte el. A korai képi és vizuális nevelés mellett a kiadó érzékenyítő könyvgyűjteményt is kezel. Az általam kiválasztott történetekről azt gondolom, hogy a nagycsoportos korosztály számára könnyen levonható tanulságot rejtenek és az őket foglalkoztató kérdéseikre adnak számukra is egyszerűen megérthető válaszokat.

4.2. Böszörményi Gyula- Emberke Színe

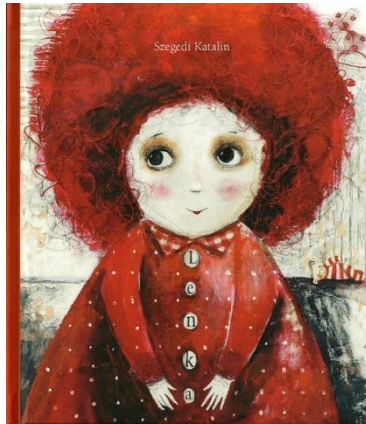
2. ábra Böszörményi Gyula Emberke színe könyvborító Forrás csimota.hu

A könyvet a tavaly nyáron elhunyt Böszörményi Gyula kortárs szerző írta, Agócs Írisz illusztrálta. 2009-ben jelent meg a Csimota kiadásában. A könyv borítóján földszínek kaptak szerepet, egyszerűen letisztult. Az összesen 22 oldalas műben, az illusztrátor egyszerű képi világot álmódott meg az író sorai mellé. A szöveg nagybetűvel íródott, mely lehetővé teszi a könyvet az olvasni tanuló kisiskolás gyermek saját olvasására. A történet, mely szerint Ég Atyácska a világnak a kezdetén az ember teremtésével foglalatoskodott feleségével Hold Anyóval. Ég Atyácska a férfi embert gyúrta először meg, de sehogy sem elégedett vele, így Hold Anyó tanácsát kéri. Közösén teremtették az egész világot, így azt gondolták, hogy az embert megalkotni már csak egy fittyentés. Azonban nagy munka lett számukra. Az első emberke fölött sokat gondolkodnak, mi is lehet a hibája, min dolgozzon még Ég Atyácska. Végül közösén még 4 embert gyúrnak. Így az asztalukon lett 5, de mind az 5 különféle volt magas, alacsony, közepes, acélos izmú és töpszli. És mivel a sápadt fehér színt teljesen unalmasnak tartották, tiritarka emberek látványától pedig fejfájástól tartottak, így míg el nem gémberegett kezük maszatoltak, hogy aztán az öt emberke mind egymástól mennyire különböző, de mennyire szép lett. Az első ember bőre halovány rózsaszín lett, légiesen könnyed. A másodiké barna lett, mint egy bölcs öreg fa

kérge, a harmadiké sárgás árnyalatú, mely a felkelő Nap sugarait idézte. A negyedik emberke bőre ébenfekete lett a szemei a legfényesebb csillagként ragyogtak, az ötödik bőre bronzvörös lett, mint a lenyugvó Nap utolsó sugara. Ég Atyácska boldog volt és elégedett az eredménnyel, a világ különböző pontjára küldte volna rögvest őket. Hold Anyó arca mégis szomorú volt, úgy érezte ha a földön a gyermekeik összetalálkoznak nem fogják egymást szeretni. Ég Atyácska nyugtatta feleségét, hogy majd villámmal, lávával, földrengéssel..stb. figyelmeztetik majd őket. De Hold Anyó a maga jövőbe látó képességével nagyon félt, egy felhő szélén sídogálva vágyta, hogy értsék, bárcsak értenék a villámlás üzenetét.

Minden gyermek találkozott már a sajátjától eltérő bőrszínű emberrel és az a kérdés is különösen izgalmas ebben a korban, hogy vajon hogyan is került az ember a földre. Böszörményi történetében a multikulturalizmust az emberek változatos bőrszínén keresztül tárja a gyermek képzelete elő. Érvényesül a mese pozitív szemlélete, mikor minden bőrszínhez egy különlegesen szép, jó tulajdonságot kapcsol, mellyel különössé teszi azt. Ugyanakkor megjelenik a más-ság nem elfogadása, a kétely is a történetben, hogy a más bőrszínű emberkék egymást bántják majd itt a földön és ostobán nem értik a viharokat, menydörgéseket, mellyel Égi Atyájuk figyelmezteti őket, hibáznak embertársukról való ítélezésükben. Egyszerű történet, mely a gyerekek nyelvén beszél az elfogadásról, a másmilyen természetes elfogadásáról, a sokszínűség izgalmaságáról. Óvodai feldolgozásban kapcsolható hozzá mind a középsős, mind a nagy csoportos korosztály számára alkotó, kézműves foglalkozás. A gyerekek barkácsfilc anyagból bábokat készíthetnek, ki-ki választása szerinti bőrszínű emberbáb megalkotásával. Külső világ tevékeny megismerése foglalkozás keretein belül puzzle játékot is játszhatunk a nagy csoportos gyerekekkel, ahol a föld különböző tájain élő embereket jelenítjük meg egy földgömbön, jól kapcsolhatjuk egy a föld napja alkalmából megtartott projekt héhez.

4.3. Szegedi Katalin- Lenka

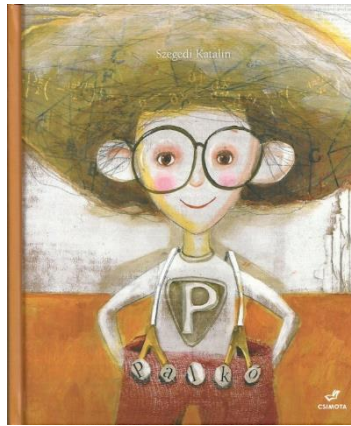
3. ábra Szegedi Katalin Lenka könyvborító Forrás: Csimota.hu

A könyvet Szegedi Katalin írta és illusztrálta. A könyv a kiadó olvasói ajánlása 4 éves kortól. A könyv méretét tekintve könnyen elfér a kisebb kezekben is, szövege apróbb betűvel szedett. A könyv színvilága egyszerű, letisztult mégis kiemelkedő az író nő bármely korábbi illusztrátori munkái közül. A borítón a bájos kislány nézz ránk félszeg mosollyal, nagy szemeivel, ruhájának gombjain olvashatjuk a könyvcímét. Az író nő ezúttal is kedvenc kollázstechnikáját alkalmazta az illusztráció során, melyet a színek és a felhasznált textúrák párosítása tesz egyedivé. A fekete- fehér- szürke árnyalatait megtöri és tökéletesen kiegészíti a piros szín. Lenka piros pettyes ruhája, boglyas, vörös haja. A könyv végig tartalmasan illusztrált, mely éppen annyi információt ad a gyermek számára, hogy saját belső képi világában szabadon építkezhesen. A történet fő szereplője a könyv címét is adó Lenka. Lenka teliholdkor született, talán éppen ezen okból történt meg, hogy olyan kedvesen kerek lett, mint akkor éjjel a hold volt az égen. Szülei mérhetetlenül szerették, azonban nem voltak barátai. Vagyis voltak, ceruzák, zsírkréták, papírok, ecsetek, tollak, festékek és igazából bármi, amivel rajzolni lehetet. Ugyanis ez volt a kedvenc elfoglaltsága, legszívesebben rajzolgatott a szobája ablakpárkányán. Igazi játszótársai nem voltak, a gyerekek nem játszottak szívesen vele, inkább csak kigúnyolták, kövérnek csúfolták. Egy napon mikor kedvenc elfoglaltságának hódolt a mamája némi szigorral parancsolta le játszani a térre. Lenkának ehhez nem volt kedve, de nem volt mit tennie letette ceruzáit, magához vette kedvencét a csíkos malackát, felvette kopogós lakcipőjét és leszaladt a lépcsőn, cipője kopogását maga után hagyva a lépcsőházban. Kicsit tanácstalanul nézelődött merre is induljon, majd ugróiskolázó lányok felé indult, azonban a lányok kuncogva szégyenítették meg és nem engedték, hogy velük játsszon. Lenka elszomorodott miközben a földön talált pár darab krétát, zsebre tette, hátha később még hasznát veszi. És egyedül ugrott párat, miután a lányok elszaladtak.

Később karikázó lányok felé indult, azonban ők sem fogadták barátsággal kedves kérdését, miszerint beszállhat e játékukba. Eleinte észre sem akarták venni, majd kinevetve őt rádobtak egy karikát, gúnyosan megjegyezve vajon egyáltalán belefér e, majd gúnyosan nevetve tovább álltak. Miután a sebesen pörgő- pattogó karika az aszfalton a kislány lábánál elcsitulva megállt, ő kilépett belőle és maga elé dobta, majd hajtani kezdte azt. Szívgöngy, szomorúan kérdezve magától merre induljon tovább. Egy elkerített focipályán fiúk fociztak. Szerényen kérdezte beállhat e közéjük. A válasz nem késett sokat, egy fiú nyertett fel nevetésben, hogy ő akar beállni, majd el is fordult tőle. Lenka még szomorúbban ballagott tovább, mikor a távolban egy rollező fiút pillantott meg, de már nem ment közelebb, azt gondolván ő sem szeretne úgysem játszani vele. Ekkor jutott eszébe az ugróiskola mellett talált kréta, melyet elővett zsebéből és az aszfalton rajzolni kezdett. Észre sem vette, hogy közben a rolleres kisfiú csendben figyeli mit rajzol. Beszélgetésbe elegyednek majd közös rollerezésüknek a viharfelhők és az eső vett véget. Lenka hazamegy, felrohan a lépcsőn, mamája kakaója mellett át, át vizes cipőjével a lakáson szobája ablakáig. Kinyitva a szél felkapja ott hagyott rajzait, melyet egészen Palkóig repít, aki a téren várta, hogy elköszönhessen és megkérdezhesse holnap is találkoznak e. Palkó csákót hajt fejére az egyik rajzból, hogy megvédje az eső ellen. Lenka bezárja az ablakot, beül kedvenc foteljébe, maga alá húzza lábát és kissé kihűlt kakaóját iszogatva a másnapra gondol.

A történet a gyerekek nyelvezetén meséli el a kövér kislány történetét, akinek minden bájos igyekezete ellenére többszöri próbálkozásra sem sikerül barátokra találnia, mi több alkalmi játszótársakat sem. Míg Palkó a kisfiú maga szólítja meg, akiről a kislány már azt gondolta bizonyosan, ő sem szeretett volna játszani. A történet pozitívan zárul, a főhős, a jó elnyeri jutalmát és barátot talál. Azt gondolom, hogy a gyerekek a külső jegyekben megjelenő másságra különösen érzékenyek. A felnőttek beszédében megjelenő, ugyancsak negatív jelzőkkel ellátott tulajdonságok megbélyegzését emelik át saját megítélésükbe. Sok év tizednyi sztereotípiá kapcsolódik a kövérséghez, kövér emberekhez. Úgy vélem a negatív hozzáállás inkább ered az ismeretlentől való távol maradni akarástól, mint a valós negatív kapcsolódó érzelmektől, ezért tartom fontosnak a mese nyelvén már az óvodás korosztállyal megismertetni, hogy Lenka a kövér kislány is éppen olyan szép, kedves és ügyes ugróiskolázó pajtás lehet, mint bármelyikük. A történet segíti a beilleszkedést a kövér gyermekek részére azzal, hogy a főhős is baráttra talál. Másrészt érzékenyíti a gyerekközösséget a kövér társaikkal szemben. A hold kerekességéhez hasonlítja az író a főhős testalkatát, mellyel kedvessé teszi azt. Azzal, hogy a főhős kedvenc időtöltése a rajzolás közelivé is hozza, az óvodás gyermekek jelentős többsége szívesen rajzol, így mindenki azonosulni tud Lenkával, hogy képzeletében átélje a mesét.

4.4. Szegedi Katalin- Palkó

4. ábra Szegedi Katalin Palkó könyvborító Forrás: csimota.hu

Ahogy Lenkát, Palkót is Szegedi Katalin illusztrátor álmolta a lapokra. A szerző ennél a könyvnél is a borítóra Palkót rajzolta, kinek nevét, a könyv címét nadrágjának gombjain olvashatjuk. Itt a fekete-fehér- szürke árnyalatokat a sárga- narancssárga szín töri meg. Szintén részlet gazdag illusztrációval találkozhatunk, mégsem giccses saját képzeletre semmit nem hagyó rajzokkal. A könyvről Szegedi Katalin egy korábbi interjúbán úgy nyilatkozott, hogy sokkal Lenka kötet után íródott meg, és nehezítés volt, hogy összefésülje a két történetet, hiszen Palkó már felbukkant, rollerező kisfiúként a Lenka kötetben. Az író elmondása szerint megannyi kötetet illusztrált, viszont csak 4 kötetnél mondhatja magát szerzőnek is. Közülük ez a két kedves történet a kedvence. Melyhez bőrönd színház előadásokat is tartott már, illetve több más társulat is színpadra vitte már a történeteket. Palkó története a következő: Palkó hűvös októberi estén, fogyó holdnál született, talán ezért lett ő maga éppen olyan vékonyka, mint a fogyó hold sarlója. Palkó barátai a könyvek voltak, szívesen olvasott. Reggel is mikor a mamája iskolába küldte. Ahol tornaóra volt, a tornasor végén állt. A bemelegítő futás után először kötélmászás következett, de Palkónak ez nem ment, majd futóverseny ott is utolsó lett. Valamiben első tudott lenni, a kidobásban őt dobták ki legelsőnek. Az óra végén foci következett, de Palkót senki nem választotta be csapatába, így ő szipogva összeszedhette, majd a szertárba vihette a felesleges labdákat. Az óra végét orrát lógatva az öltözőben várta meg. A következő órán matek dolgozatot írtak, nagy volt a csend, mindenki még javában koncentrált mikor Palkó már elégedetten dőlt hátra, kész volt. Ekkor egy papír galacsin zavarta meg elégedett pihenését, Kovács írta és egy kivonás állt rajta. Palkó segítette az őt korábban focicsapatába nem bevásztó Kovácsnak. A tanórák sorában volt valamivel később rajzóra is. Ahol mindenkinek egy nyári élményét kellett

papírra vetnie, Palkó a Balatont kezdte színezeni, mikor kék ceruzájának hegy kitört, padtársa nem adta kölcsön kék ceruzáját, így ahogy rajzán a napot, a vizet is sárgára színezte, az óra végén a tanárnő mindenki rajzát kitűzte, az övét nem „ki látott már sárga tavat”. Kicsöngettek, a napvégén a gyerekek hazafelé indultak, Palkó is. Padtársa rajzáról felismerte a kutyát, aki épp egy süteményért ugrált, mely egy ház ablakából esett ki, melynek párkányánál egy piros pettyes ruhás kislány ült. Palkó intett neki, de az nem figyelt. Kár gondolta, majd hazafelé indult. Haza érve, mint minden gyerek tömondatokban válaszolt mamája napi iskolával kapcsolatos kérdéseire és sietve iskolatáskáját rollerére cserélte majd rohant is, ígérve, hogy vacsorára otthon lesz. A téren egy padon szomorkodva találta padtársát, aki elveszett kutyáját kereste plakátjaival. Palkó emlékezett rá, így elgurult az ebért és visszavitte. Azonban az ablakban, ami alatt a kutyát most is megtalálta, már nem volt senki, be volt zárva. Így a téren mikor megpillantotta a piros ruhás lányt szíve örömmel telt meg. Látta, ahogy az előbb ugróiskolázó lányokkal beszél, majd karikázókkal. Viccesnek gondolta, hiszen mindkét csapat nevetve futott el, miután a lány beszélt velük. Látta, ahogy a focizó fiúkhöz is odamegy, majd szomorúan az aszfalton rajzolgat. Odagurult hozzá, de még mielőtt megszólította volna, egy ideig csendben figyelte. Majd szóba elegyedtek, találtak közös pontot, hiszen egyiküket sem választották be semelyik gyerekcsoportba sem. Lenka rajzolni tanította Palkót, majd az este haza kergette őket. Megegyeztek holnap is találkozni. Palkó most nem olvasott a kádban, pedig reggel otthagytott könyve még mindig ott volt. Csempén lefolyó vízcseppek bámulásában apja hazaérkezése zavarta meg. A vacsoraasztalhoz ült, édesanyja forró levest merített és a kislányról érdeklődött kit délután látott vele, de Palkó csak a holnapra gondolt.

A történet a kövér kislány kirekesztettsége mellett az átlagostól vékonyabb, gyengébb fiú karakterét jeleníti meg. Egy olyan fiút, aki testalkata miatt az erőt kívánó mozgás órán esetlenebb társainál, akit senki nem választ a torna órán, ügyetlensége miatt, azonban a matematika órán segítségét kéri, hiszen abban ő a legjobb. Mindkét mű arra tanítja az olvasót, hogy legyen nyitottabb és elfogadóbb a környezete felé. Ne csak önös érdekeinket tartsuk szem előtt. Ne ítéljünk a külső alapján, felhívva a figyelmet a belső értékekre, a nem látható tulajdonságokra. Toleranciára és türelemre nevel a történet, melyet a szerző mindkét műnél olyan hétköznapi történetek közé írt le, mellyel a gyerekek könnyen tudnak azonosulni. Palkó történetét megglátásom szerint nagy csoport második felében vagy kisiskolások számára mutatnám be. Óvodában mozgásos foglalkozást kapcsolnék hozzá, olyan feladatokat választva, amit a gyerekek csapatban tudnának sikeresen elvégezni.

5. Érzékenyítő foglalkozás Szegedi Katalin Lenka című könyve alapján²⁹

Az író nő kövér kislányról szóló meséjét azért választottam a dolgozatomhoz kapcsolódó foglalkozás anyagaként, mert úgy vélem, hogy helytelen életmódunknak köszönhetően a kövér gyermekek napjainkban hazánkra egyre jellemzőbbek és a kövérség, mint olyan mindig is negatív megítélést, kirekesztést hordozott magával. Lenka története nem csak engem készítetett arra, hogy valami többet kezdjem vele. Készült belőle a Zalaegerszegi Griff Színházban báb-előadás, van készülöben egy hasonló műsor más színházban is és maga az író nő, Szegedi Katalin is épít író-olvasó találkozót a mesére. Lenka történetét ilyenkor nagyapja katona bőröndjében viszi el a hallgatóságoknak. A bőrönd Lenkát és Palkót rejti háromdimenziós textilbábok formájában és saját könyvbéli illusztrációját kinagyítva játszva mondja el a kövér kislány meséjét. Végezetül felkínálja a lehetőséget, hogy minden érdeklődő elkészíthesse egy alkotó foglalkozás keretein belül saját Lenka papírbábját, melyet magával vihet és vele bármikor újra felelevenítheti a történetet. Saját foglalkozásom tervezésénél igyekeztem a kövérség apropóján a gyermekek figyelmét felhívni az átlagostól eltérő tulajdonságok kigúnyolásának elfogadhatatlanul rossz mivoltára, valamint a barátság, a barátkozás fontosságára. Mindezek mellett a helytelen viselkedés felismerésére és a bocsánatkérés, megbocsátás sokat számító szerepére. A mese szemléltetéséhez készített eszközeim minimálisak, Lenka figurája mellett csak az egyes mesebeli állomások jelképeit készítettem el, a történet egyszerűbb visszaidézhetősége kedvéért. Semmi esetre sem szerettem volna a meseszövegéről elvonni a gyerekek figyelmét. A mesét mesekönyvből olvastam fel nekik a megfelelő előadásmódbeli játékkal, mind a hatásszüneteket, mind a hangsúly, mind a tempó helyes megválasztásával kívántam érzékeltetni a történet szálát. Fontosnak tartottam, hogy megjelenjen a mesekönyv is, hiszen színeivel, képi világával olyan darabnak mondható melyet meg kell ismertetnünk a gyerekekkel. Azonban nem szerettem volna, ha a képeket viszik magukkal képzeletük világába, így csak Lenkát nyújtottam a borító által készen belső képi világukban, a többi szereplőt és eseményt maguk alkothatták meg fantáziájukban. A foglalkozás, már a rákészülésem fázisában úgy éreztem, hogy nem fejeződik be a mese utáni beszélgetés vagy az alkotó foglalkozás végeztével. Bizonyos voltam abban, hogy olyan témát hozok fel a gyerekek számára, mely napokig, talán annál is tovább foglalkoztatja majd őket, ezért Szegedi Katalin Lenka című mesekönyvét számukra jól elérhető helyen ott felejtetni készültem, hogy kedvük szerint forgathassák, beszélhessenek róla maguk között vagy

---

²⁹ 1.számú melléklet: Foglalkozás tervezet érzékenyítő foglalkozáshoz

pedagógusokkal.(Sajnos a foglalkozás ezen utóételét én már nem tapasztalhatom meg, bízom abban, hogy a későbbiekben ilyen élményben is részem lesz.)

A foglalkozás megtartására lehetőséget a Letenyei Hóvirág Óvoda tiszta nagycsoportjában, a Pinokkió csoportban kaptam, ahol ezen a napon 18 gyermek vett részt a délelőtti foglalkozáson. Gyakorlataim jó részét itt töltöttem, a gyerekeket részben már ismertem, melyet fontosnak tartottam a foglalkozás tartalmának sikeres közvetítéséhez. Véleményem szerint egy érzékenyítő foglalkozás alkalmával a gyermekek könnyebben vonhatóak be a beszélgetésbe, könnyebben nyílnak meg saját érzelmeikkel kapcsolatban egy már ismerős, bizalmukat akárcsak alap szinten is elnyert személynek. A foglalkozás alkalmával tudatosan igyekeztem bensőséges hangulatot teremteni, beszédem hangsúlyának megválasztásával, testbeszédemmel, mimikámmal. Mesefoglalkozást előkészítő szervezési feladataim után, jól láthatóan a gyerekek figyelmét azonnal magamra terelve mesedobozommal az egyik üres asztalhoz ültem. A bátor első kíváncsiskodók azonnal körém gyűltek, akikkel arról kezdeményeztem beszélgetést, hogy azon a napon ki kivel volt kedves, vagy vele ki volt kedves és mit cselekedett. Legtöbbjük az édesanyját, testvérét vagy valamelyik óvodai társát említette. Mivel beszélgetésünk teremtette jó kedv, és a mese dobozom okozta kíváncsiság már a kezdetben még elmélyülten játszó gyermekeket is az asztalhoz csalta, felajánlottam, hogy a szőnyegen folytassuk tovább, hiszen ott mindenki kényelmesen elfér, mindenki jól lát engem és én is jól látok mindenkit. A gyerekek izgatottan kört alakítva ültek le a szőnyegre, a csoport kialakult szokása szerint, egy lány- egy fiú felosztásban. A szőnyegen középre téve a nagy kerek dobozomat, magam is közéjük ültem és az újonnan érkező gyermekekkel is az aznapi kedves cselekedetükről kezdtünk beszélgetni. Miatán mindenki elmondta ezzel kapcsolatos gondolatait és magam is megosztottam sajátomat, mellyel a későbbi beszélgetésekhez szerettem volna még jobban elnyerni bizalmukat, a barátságról kérdeztem őket. A barátsághoz kapcsolódó érzelmeikről, barátjukról, barátaikkal töltött időről. Mindenki, még a szótlanabb, csenedesebb természetű gyerekek is szívesen nyíltak meg. Egytől egyig mindegyik kéz többször is a magasba emelkedett, fészkelődve, néha türelmetlenül várták, hogy szóhoz juthassanak. Legtöbbjük a csoportból nevezte meg barátját, többen soroltak több nevet is barátaik sorába. Voltak akik testvérüket, voltak akik unokatestvérüket, de volt aki távol élő barátjáról mesélt. Nem volt olyan gyermek, aki nem említett volna barátot, aki nem pozitív érzelmekkel idézte volna fel emlékeit, érzéseit. Mindannyian egybehangzólag úgy nyilatkoztak, hogy a barátság egy jó dolog, a barátunkkal jókat játszhatunk, beszélgethetünk. Közös kalandjaik alkalmával érzett érzelmeik az öröm, a jó kedv, a boldogság volt, melyeket elbeszélésükben újra élve mostani hangulatukban is láthatóan pozitív érzéseket keltett bennük. A

mese felvezetésének utolsó kérdéseként a „Mit gondoltok a piros színről?” – kérdést tettem fel. Válaszok igencsak sokfélék voltak, legérdekesebbként említhetem meg a fiókot. Saját válszómban Lenkát mutattam be a gyerekeknek, az általam készített bábót előemelve a dobozból. Lenkát a kislányt, kinek történetét megosztottam velük. A történet közben a hatásszünetek megtartásával, hangommal való játékkal próbáltam figyelmüket fenttartani. A történet végével a dobozból Lenka három elutasítást kiváltó barátkozási próbálkozásának szimbólumait vettem elő, ezzel felidézve a történetet, a hozzá kapcsolódó érzelmeket mindkét fél részéről. Majd a roller került ki a dobozból. Ekkor visszautaltam a rávezető részben megbeszélte barátság témára, kértem őket gondoljanak arra az érzésre, amit ők éreznek mikor egy jót játszanak saját barátaikkal. Ezen a ponton több gyermeknek lankadt a figyelme, így átvezetésként felajánlottam, hogy készítsünk barátság csákót, melyet Lenka újdonsült barátja is készített magának a kislány szélrepítette rajzából. A gyerekek szívesen ültek át az asztalhoz, egytől egyig lelkesen várták míg kiosztom az eszközöket számukra. Az eszközök számánál például a ragasztóból, vagy a színes ceruzák esetében az egyes színárnyalatokból szándékosan tettem fele annyit, mint a gyermekek száma. A mesére épülő alkotó foglalkozás közben igyekeztem olyan helyzeteket teremteni, ahol a gyerekek a toleranciát, a társukkal szembeni türelmet gyakorolhatták, segítséget nyújthattak egymásnak. A csákót lépésről lépésre jól hallható és látható utasításaim mellett hajtogattuk, több gyermek számára is tevőleges segítséget nyújtottunk. A meghajtott csákókat kérésemre színes ceruza rajzokkal díszítették a gyerekek. Az általuk használt motívumok között leggyakrabban a szív, a ház, a virág, a katicabogár, a nap valamint a teknős jelent meg. Mindannyian mindkét oldalát esztétikusan díszítették. Díszítés közben a bocsánat kérés jelentőségére hívtam fel figyelmüket, hibáink fel- és beismerése nem tesz minket rosszabbá, a bocsánatkérés és korábbi rossz cselekedetünk megbánása az elvárható helyes viselkedés tőlünk. A csákók elkészültével mindenki fejére próbálta sajátját és elmondta, hogy kinek kedveskedik majd vele. A legtöbben itt is az édesanyjuknak, testvérüknek szánták, azonban volt olyan is, aki nem kívánta senkinek odaajándékozni. A foglalkozás végén megdicsértem a csoportot, büszke voltam az elkészült munkájukra, a témához kapcsolódó nyílt és őszinte megnyilvánulásaikra.

Visszavezetésként az udvari játékban lehetőséget biztosítottam az ugróiskola játékanak kipróbálására, valamint a karikákkal való játékra.

5. ábra Eszközök érzékenyítő foglalkozáshoz, Szegedi Katalin Lenka című meséje alapján Forrás: saját fotó

5.1. Reflexió a foglalkozásra

A foglalkozás témájául a megannyi érzékenyítő mesekönyv közül azért választottam a Szegedi Katalin által megírt Lenka történetét, mert saját tapasztalatom szerint a gyerekek a kövérséget rendszerint negatív dologként kezelik, kövér társukat kirekesztik, csúfolódás tárgyává teszik. Fontosnak tartom mesével, a saját nyelvükön megszólítani őket ezzel a témával is, elgondolkodtatni, saját belső képi világukban megjelentetni a kirekesztettség negatív érzéseit. Mellyel megalapozható a későbbiekben embertársaik felé érzett együttérzés, tolerancia. A másság természetes elfogadása. Megelőző várakozásaimat felül múlták a témához kapcsolódó gyermeki reakciók. Megtisztelő volt a gyerekek bizalma, mellyel azonnal bekapcsolódtak a beszélgetésbe. Szinte mindannyian szembesültek már akár saját magukon a csúfolódás jelenségével, annak mély negatív érzelmeivel. Fejlődésük azon pontján tartanak, ahol már kezdik jól látni magukat kívülről is, akár másságukat, hibájukat. Így Lenka érzéseit is értették és átérezték a történet hallgatása közben. A mese meghallgatása után egyöntetűen ítélték el mind az ugróiskolázó-, mind a karikázó lányok és a focizó fiú viselkedését. Kérdések nélkül is felismerték a helytelen reakciókat. A történet mesélése közben is jól érezhető volt, hogy az első részben együtt izgultak a főhőssel, hogy vajon beállhat e a játékba. Majd tapasztalható volt figyelmük lankadása miután a kislány és a kisfiú barátságot kötöttek, úgy éreztem megnyugodtak, hogy Lenka talált egy barátot, akivel örömmel játszhat, nem marad magányosan, egyedül, nem kell izgulni tovább érte. Megfigyelhető volt, hogy a barátok felsorolásakor többük a csoport társát sorolta fel, akár egyszerre több nevet is, sokan említették testvérüket is. Megítélésem szerint

ezen korosztály a barátság fogalmát még a játszótárssal azonosítja, a barát szó mondhatni szinonimája egy jó kis játéknak, mely csak pozitív érzelmeket hordozhat magában. A barátunk csak jót tesz velünk, vele jót teszünk mi is. Lenka a kövér kislány. Csoportjukban kifejezetten kövér gyermek nem járt, így Lenka maradt a kövér kislány és nem asszociáltak egyik társukra sem. Volt olyan kislány, aki a családjából emelt ki példákat kövér személyekre, melyeket otthon sem csúfolnak, sőt szoros érzelmek kötik a számára kedves személyhez. Véleményem szerint az óvodás korosztály még annyira nem szemléli kritikusan környezetét, rájuk a játék, a közös játék öröme még nagyobb hatással van, mint társuk külső megítélése. Csíráiban már egyes gyerekeknél megjelennek ilyen gondolatok, melyek jellemzően nagyobb testvér hatására alakulnak ki. Kitől saját magukon elszenvedett sérelmek hatására fordulnak így társaik felé, áthárítva saját megélésüket. Összefoglalva sikeresnek ítélem meg a foglalkozás fogadtatását a gyerekek részéről. Végig jó és gördülékeny kommunikáció jellemezte, a társaság nem vesztette el érdeklődését, figyelmük lankadását a következő kérdéssel vagy a végső alkotási tevékenységgel jól vissza tudtam fordítani. Azt gondolom, magukkal vitték a témát és otthon is szóbahozták. Bízom abban, hogy Lenka történetére akkor is emlékezni fognak mikor az életükben hasonló szituációba is kerülnek bármely oldalon. Eszükbe jutva csúfolóként majd megbánják és bocsánatot kérve reagálnak vagy csúfoltként nem adják fel és baráttra találhatnak.

6. Összefoglalás

Környezetünk kulturális sokszínűségének mértéke változó, azonban bizonyos. Lakóhelyünk sajátosságaként lehet szociális közegünk multikulturálisan csekély vagy nagy mértékben összetett. Szakirodalmi kutatásom során megbizonyosodtam arról, hogy a gyermekeket a meséken, a mesék nyelvezetén keresztül érhetjük el a leghatásosabban. Belső képi világuk kialakulásának alakításával formálhatjuk személyiségüket, taníthatjuk őket toleranciára, megértésre és elfogadásra. Már az óvodás korosztály számára kiválasztott irodalmi anyagban helyet kell találnunk az érzékenyítő meséknek, legyen szó mai kortárs szerzők műveiről vagy több évtizedes mesékről, népmesékről. Meghatározóan fontos óvodapedagógusi feladatnak tartom a történetek korosztályok szerinti helyes megválasztását, a gyermek akkor találkozzon adott témával, amikor annak befogadására éretté válik. Sikert akkor érhetünk el a mesékkal való empátiára nevelés során, ha a gyermek az adott történetbe bele tudja magát élni, le tudja vonni annak tanulságát. Több szakértő együttesen nyilatkozik arról, hogy a gyermek a mesékből alapvetőként fogadja el annak pozitív mondandóját. Az egyre színesedő társadalmak felnövekedő generációinak természetessé kell válnia, hogy más bőrszínnel, más testalkattal, testi- vagy szellemi

fogyatékosokkal is élnek közöttünk emberek, akik értékéből ez semmit nem vesz el. Azt tapasztalom, hogy egyre inkább válik kortárs szerzők mese témáivá a másság bemutatása. Melyet igyekeznek a pedagógusok felhasználni a nevelési-, oktatási céljuk megvalósításához. Különböző foglalkozások keretein belül, projekt heteken jelennek meg a toleranciára, elfogadásra való érzékenyítések. Szakdolgozatom megírásával, a szakirodalmi kutatásaim kapcsán valamilyest képet kaptam arról, hogyan alakul folyamatosan az oktatás a kulturálisan egyre változó környezet köré. A pedagógusi nyitottság és előítéletmentesség elengedhetetlen fontosságáról. Hiszem, hogy a mesék is csak úgy érik el kívánt céljukat a gyerekeknél, ha az azt közvetítő személy teljességgel azonosulni képes annak erkölcsi értékeivel. Fontosnak tartom a gyermekek ilyen irányú nevelése mellett a szülők érzékenyítését is. Azt tapasztalom, hogy igazán nem is a gyerekek azok, akik nem fogadnák el természetességgel valamilyen mássággal bíró embertársukat. A legjobban még mindig a szülők zárkóznak el, például egy integrált óvodai csoport hallatán is. Azt gondolom, nem csak a csoport szobáig kell elvinnünk ezeket a meséket, hanem a családokba is. Biztatva a szülőket, hogy ismerjék meg a történeteket és meséljék otthon is gyermekeiknek.

7. Irodalomjegyzék

1. Feischmidt Margit (1997.): Multikulturalizmus- Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium, Budapest
2. Kósáné Ormai Vera(2001.)- A mi óvodánk, Nevelépszichológiai módszerek az óvodában- Okker Oktatási Kiadó Budapest
3. Berkes Lilla (2010.)- A multikulturalizmus fogalmának kialakulása és jelentése. Dél–kelet európa – south-east europe international relations quarterly, Vol. 1. No. 4 (Winter 2010/4 tél) utolsó letöltés: 2022.10.15. https://www.southeast-europe.org/pdf/04/DKE_04_M_E_BEL.pdf
4. Pedagógiai Lexikon II. (1997.): I-NY. Keraban Könyvkiadó, Budapest
5. Forray R. Katalin, Hegedűs T. András (1990.): Közoktatási kutatások, A cigány etnikum újjászületőben. Akadémiai kiadó, Budapest
6. Forray R. Katalin, CS.Czachesz Erzsébet, Lesznyák Márta(2001.)- Multikulturális Társadalom- Interkulturális Nevelés. Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottsága- Osiris Kiadó, Budapest

7. Jacques Delors (1997.): Oktatás- rejtett kincs. Osiris Kiadó- Magyar Unesco Bizottság, Budapest 1997.
8. Torgyik Judit, Karlovitz János Tibor (2006.): Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium, Budapest utolsó letöltés: 2022.03.01.
<https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>
9. Oktatási hivatal- Magyarország, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez, hatodik, módosított változat, 2020.2021.2022, utolsó letöltés: 2022.11.02. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszereben_6.pdf
10. 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, utolsó letöltés: 2022.11.02. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
11. Endrődy Orsolya, Svraka Bernadett, F. Lassú Zsuzs (): Sokszínű Pedagógia, utolsó letöltés: 2023.04.23. <https://www.eltereader.hu/media/2020/10/Endr%C5%91dy-%E2%80%93-Svraka-%E2%80%93-F-Lass%C3%BA-Soksz%C3%ADn%C5%B1-pedag%C3%B3gia-WEB.pdf>
12. Vekerdy Tamás (2020.): kicsikről nagyoknak. Kulcslyuk Kiadó, Budapest
13. Lawrence J. Cohen (2015.): Játékos nevelés, Kulcslyuk Kiadó, Budapest
14. Naphegy Könyvkiadó, utolsó letöltés: 2023.04.12. <https://www.naphegykiado.hu/kiadorol>
15. Finy Petra (2011.): A csodálatos szemüveg. Naphegy Könyvkiadó, Budapest
16. Böszörményi Gyula (2009.): Emberke színe. Csimota Könyvkiadó, Budapest
17. Szegedi Katalin (2010.): Lenka. Csimota Könyvkiadó, Budapest
18. Szegedi Katalin (2013.): Palkó. Csimota Könyvkiadó, Budapest
19. Szegedi Katalin interjú(2017.) utolsó letöltés:2023.04.12. [„Mindig a saját utamat kell megtalálni” – Interjú Szegedi Katalin illusztrátorral - WMN](#)
20. Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes (2012.): Hét Aranyalma. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest. 144.old./3.bekezdés, utolsó letöltés: 2023.04.29. https://val-lalkozokeve.kormany.hu/download/7/57/71000/het_aranyalma.pdf
21. Bajzát Mária Népmesekincstár mesepedagógiai módszer leírás, utolsó letöltés: 2023.04.28. <http://mese.mesepedagogia.hu/#>
22. A mese fogalma, utolsó letöltés: 2023.04.30. <https://mesek.wordpress.com/2016/11/17/first-blog->

8. Melléklet

8.1. Foglalkozás tervezet érzékenyítő foglalkozáshoz

Mese foglalkozás terv

Foglalkozás helye: Letenye, Letenyei Hóvirág Óvoda – Pinokkió

Foglalkozást vezető neve: Karsai Tímea

Foglalkozás ideje: 2023. 04. 20.

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás tárgya: Mesélés

Foglalkozás szervezeti formája: Kötött

Foglalkozás típusa: Új mese feldolgozása

Foglalkozás anyaga: Szegedi Katalin Lenka

Foglalkozás célja: Érzékenyítés a másság természetes elfogadására

1. Didaktikai feladatok:

- Mese bemutatása, bábbal
- Komplex esztétikai élmény nyújtása

2. Képesség fejlesztés:

- *Verbális képességek:*

Anyanyelvi nevelés: A tiszta, érthető, jól artikulált beszédmóddal: szókincsbővítéssel. A mese mondataival a szép, kifejező beszéd alakítása.

- *Kognitív képességek:*

Verbális memória fejlesztése, emlékezet fejlesztése, belső képalkotás fejlesztése (képzelet fejlesztése)

3. Nevelési feladatok:

- *Erkölcsei nevelés:* A mese mondanivalójának érzékeltetése, a közös mesehallgatással, a közösségi érzés fejlesztése. A történet tanulságának hangsúlyozásával egymás iránti tolerancia, barátkozás képességének alakítása.
- *Érzelmi nevelés:* Irodalmi érdeklődés felkeltése, olvasóvá nevelés
- *Esztétikai nevelés:* Mesekellékek és a báb esztétikai megjelenésével.
- A mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások elmélyítése (elhelyezkedés, csendes, figyelmes mesehallgatás)

Foglalkozás módszerei: játékos cselekedtetés, beszélgetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, biztatás, dicséret, bátorítás, motiválás

Játékba való visszavezetés:

- Matematikai tartalom: ugróiskola számsorának hangoztatása
- Anyanyelvi nevelés: a magyar nyelv használata során a változatos, helyes beszéd kialakítása.

Egyéni bánásmódot igénylő gyermek: Az egyéni bánásmódot igénylő gyermekekre külön figyelek, segítem őket, visszajelzéseket adok testbeszéd segítségével.

Foglalkozás eszközei: Mesedoboz, papír báb, mesekönyv

Foglalkozás előzményei: történet tanulságát elővetítő kérdések átbeszélése, fogalmak megismerése.

	TEVÉKENYSÉG FELDOLGOZÁSA	
	A FOGLALKOZÁS ANYAGA	A FELDOLGOZÁS MÓDSZERE/ DIFFERENCIÁLÁS
Kb. 2-3 perc	I. BEVEZETŐ RÉSZ Szervezési feladatok: Eszközök előkészítése	A szervezés során foglalkozás eszközeinek előkészítése, mesedoboz összekészítése, terem átszellőztetése, gyerekek játékának megfigyelésével a legalkalmasabb időpont kiválasztása a figyelemfelkeltésre.
Kb.	Kezdeményezés:	

<p>5- 10 perc</p>	<p>Mesedoboz láthatóvá tétele.</p>	<p>Érdeklődő gyermekekkel beszélgetés kezdeményezése, irányított kérdésekkel. Rávezetés a mesére. Ideális hely megtalálása. Módszer: bemutatás, motiválás.</p> <p>Differenciálás: - Dajkával és Pedagógiai asszisztenssel együttműködve az SNI-s gyermek tevéleges megsegítése, - Testbeszéddel jelezni feljűk a helyes és helytelen viselkedést.</p>
<p>Kb. 7-8 perc</p>	<p style="text-align: center;">I. FŐ RÉSZ</p> <p>A mese bemutatása Szegedi Katalin: Lenka „Egy szép májusi éjjelen, éppen teliholdkor született Lenka. Vajon ezért- e vagy másért, ki tudja, de éppen olyan szép kerek lett, mint maga a telihold. A szűlei nagyon szerették, még a csillagokat is lehozták volna neki az égről. Ő mégis magányosnak érezte magát mert barátai nem voltak. Egy napos, őszi délután Lenka éppen az ablak mellett kucorgott egy széken és elmélyűlten rajzolgatott az ablakpárkányon, amikor a mamája benyitott hozzá. Egy csöppet sem lepődött meg azon, hogy a kislányát megint rajzolás közben találja. Lenka legjobb barátai ugyanis</p>	<p>Figyelem, koncentráció fejlesztése a mese meghallgatásával. Képzelet, a fantázia fejlesztése a mese élményszerű előadásával.</p> <p>A mese történeteinek érzékeltetése a hang-erő- / tempó megváltoztatásával.</p> <p>A mese cselekményeinek, fordulatainak követése élményszerű előadásmóddal, hatás-szünetek megtartásával.</p>

<p>a ceruzák voltak. Meg a papírok, a tollak, a zsírkréták, a festékek, az ecsetek, és minden, amivel csak rajzolni lehetett. -Mit kuksolsz itt bent a szobában ezen a szép napon? Menj ki a térre, szaladgálj egy kicsit te is a barátaiddal! Lenka dacosan válaszolt: - Nem megyek! Különben sincsenek barátaim! A gyerekek nem akarnak játszani velem, csak csúfolnak, mert ... mert ... dagi vagyok- mondta, és bánatosan lehorgasztotta a fejét.</p> <p>A mamája gyorsan magához ölelte. – Jaj, miket beszélsz, dehogy vagy te dagi! Te pont így vagy szép, ahogy vagy!- vigasztalta, és egy puszit nyomott Lenka szöszömös hajába.- Most pedig egy-kettő, húzd föl gyorsan a cipődet, és szaladj le játszani! Na, futás!</p> <p>Lenkának nem sok kedve volt abahagyni a rajzolást, de mit volt mit tenni: anya szava parancs. Így hát letette a ceruzáját. – Majd később befejezek!- súgta oda az elkezdett rajznak, és otthagyt mindent az ablakpárkányon. Felhúzta a kopogós lakkcipőjét, hóna alá kapta kedvenc csíkos malackáját, és leszaladt a lépcsőn. Cipősarkának kopogása még akkor is ott visszhangzott a lépcsőházban,</p>	<p><u>Módszer:</u> bemutatás</p>
--	----------------------------------

<p>amikor Lenka már rég a téren ácsorgott, és azon tűnődött, hogy merre induljon. Ugróiskolázó lányokra lett figyelmes. Vidáman odaszaladt hozzájuk. – Beállhatok? A lányok abbahagyták a játékot, és tetőtől talpig végigmérték Lenkát. – Nem is tudnál te ugróiskolázni! Barátkozz csak a malackáddal, Rőfike!- azzal kuncogva otthagyták. Lenka elszomorodott. Ám ahogy ott álldogált magában, észrevett néhány krétát a földön. – Ez még jól jöhet!-, gondolt, és zsebre vágta a krétákat. Aztán egy kavics koccant a cipőjéhez, ezt is felkapta, az ugróiskolára dobta, és játszani kezdett. Ugrálni jó dolog Lenkának is rögtön jobb kedve lett, vidáman dudorászta: - Egy, kettő, három, négy, Lenka, Lenka, merre mégy? Később karikázó lányokat vett észre. Egy darabig csak tisztességtől csodálta őket. Olyan kecsesen pörgött- forgott a sok karika a derekuk körül, hogy Lenka már a nézésbe is belefáradt. – Milyen ügyesek! – sóhajtotta, és minden bátorságát összeszedve odaszaladt hozzájuk. – Kipróbálhatom? – kérdezte, de a lányok válaszra sem méltatták, tovább játszottak, mintha Lenka ott sem lenne. – Biztosan</p>	
---	--

	<p>nem hallották- gondolta. Megköszörülte a torkát, és hangosabban köszönt: - Khm! Sziasztok! Lenka vagyok. Beállhatok? A lányok végre abba hagyták a karikázást, és alaposan szemügyre vették a kislányt. – Nesze, itt ez a hulahoppkarika, már ha egyáltalán beleférsz...! – azzal Lenkára vetettek egy karikát, és vihogva elszaladtak. A karika előbb sebesen pörgött-pattogott az aszfalton, majd egyre lassabban mozgott, végül elcsitult Lenka lábánál a földön. A kislány kilépett a körből, maga elé dobta a karikát, és hajtani- gurítani kezdte. – Most vajon merre menjek?- szipogott magában, és újabb csapat gyerekek felé vette az irányt. Az elkerített pályán néhány fiú focizott. – Beállhatok? – ágaskodott a kerítésbe kapaszkodva, de abban a pillanatban meg is bánta a kérdést. – Teee? – nyerített föl az egyik fiú. - Na, gurulj csak odébb, mielőtt még bajod esik! – azzal hátat fordított Lenkának, és egy jól irányzott lövéssel egyenesen berúgta a labdát a kapuba. Lenka leforrázva kullogott odébb. A távolban megpillantott egy rollerező fiút. – Biztosan ő sem akar majd játszani velem- gondolta. Bánatosan zsebre dugta a kezét, de</p>	
--	---	--

azon nyomban föl is derült az arca, mert a zsebében megtalálta az ugróiskola mellett hagyott krétákat. Nyomban hozzá is fogott a rajzolásához, egyre több színes és fehér rajz népesítette be a fekete aszfaltot. Lenka annyira belemerült a munkába, hogy észre sem vette, amikor a rolleres kisfiú megállt a háta mögött. A fiú jó darabig csak csöndben szemlélte az alakuló rajzokat. – Fú, de ügyes vagy! Hogy hívnak? – Lenka vagyok. És te? – Én meg Palkó. Van kedved rollezni? – Persze. Csak várj egy kicsit, előbb befejezem ezt- mondta, és visszahajolt az aszfalt fölé. Palkó ámulva szemlélte a Lenka keze alatt formálódó rajzocskát. – Honnan tudsz te ilyen szépen rajzolni? Lenka vállat vont. – Csak úgy. Folyton rajzolok – azzal letette a krétát. – Kész is van. Mehetünk. – Kapj el, ha tudsz!- pattant egy szempillantás alatt a rollerjára Palkó, és türelmetlenül nézett hátra, hogy jön-e már végére utána a kislány. Lenkának se kellett több: felkapta a malackáját, és a karikát kergetve gyorsan a fiú után szaladt. Palkó bevárta a következő fánál. Lenka felpattant Palkó mögé a rollerra. Vidáman karikáztak körbe-

körbe a téren, majdnem sötétedésig játszottak. Akkor hirtelen feltámadt a szél, és csöpögni kezdett az eső. – Siessünk haza, ebből még vihar lesz! Amikor Lenkák házához értek, a kislány felrohant a lépcsőn, kettésével szedte a fokokat. A mamája már meleg kakaóval várta. De mekkorát nézett, amikor Lenka nem vette el tőle a finom kakaót, hanem átviharzott az előszobán, át az egész lakáson, vizes lábnyomokat hagyva maga után. Egyenesen a szobájába rohant, meg sem állt az ablakig. Lenka becsukta az ablakot, és végre lerúgta magáról az átázott cipőt. Belekucorodott a nagy, öblös fotelba, maga alá húzta didergő lábát, és miközben hosszan szürcsölgette félig kihűlt kakaóját, várni kezdte a holnapot.”

II. BEFEJEZŐ RÉSZ

- A történet tanulságának átbeszélése
- foglalkozás értékelése

<p>Kb. 5-10 perc</p>	<p>Játékba való visszavezetés</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy közös élmény felidézése a csoporton belüli barátokról - barátság csákó közös elkészítése 	<p>Módszer: A történet egy- egy meghatározó pontjának felidézése ráutaló jelképekkel, majd irányított kérdésekkel a gyermekben kialakult benyomás, én vélemények feltérképezése.</p>
------------------------------	--	--

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tervezet

Foglalkozás helye: Letenye, Letenyei Hóvirág Óvoda, Pinokkió Csoportja

Foglalkozást vezető neve: Karsai Tímea

Foglalkozás ideje: 2023. 04. 20.

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás tárgya: Alkotás, mintázás, kézimunka

Foglalkozás szervezeti formája: új technika tanulása

Foglalkozás típusa: Mikrocsoportos

Foglalkozás anyaga: Barátság csákó készítése

Foglalkozás célja: Az ismeretek felidézése a mese által.

1. Didaktikai feladatok:

- A kapcsolódó mese történéseiről beszélgetés, érzelmek-, tulajdonságok megnevezése, felidézése

- Papír csákó meghajtása
- Színek, formák gyakorlása a készített csákó díszítése közben

2. Képesség fejlesztés:

- Kognitív képességek:

Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése a már látott, hallott, megtapasztalt dolgok felidézésével, alkalmazásával. Érzelmek fogalmának erősítése.

- Motoros képességek, téri tájékozódás fejlesztése:

Szem – kéz koordináció fejlesztése, hajtogatás közben.

3. Nevelési feladatok:

- *Esztétikai nevelés:* a gyermek szépérzékének fejlesztése a csákók díszítése közben
- *Érzelmi nevelés:* a mese alapján, beszélgetés a Lenka érzéseiről, a gyerekek megélt érzelmeiről. Társakkal szembeni toleranciára-, türelemre nevelés, együttműködés képességének fejlesztése a kihelyezett eszközök számának megválasztásával.

A foglalkozás módszerei: játékos cselekedtetés, beszélgetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, biztatás, dicséret, bátorítás, motiválás.

A foglalkozás eszközei: A4 méretben fehér papír, színes ceruzák, ragasztó

Koncentrációk egyéb tevékenységekkel:

- Verselés, mesélés: Szegedi Katalin Lenka
- Mozgás: a mesében megismert ugróiskolához, karikához kapcsolódó mozgások kipróbálása

A TEVÉKENYSÉG FELDOLGOZÁSA		
IDŐ	FOGLALKOZÁS ANYAGA	FELDOLGOZÁS MÓDSZERE, DIFFERENCIÁLÁS
kb. 1 perc	<p>I. BEVEZETŐ RÉSZ</p> <p>Szervezési feladatok: A tevékenység helyének kialakítása, a szükséges eszközök előkészítése a Pedagógiai asszisztens segítségével.</p>	<p>Szervezés során fenntartom a nyugodt légkört, megfelelő helyet, a kialakult szokásokat . A pedagógiai asszisztenssel folyamatosan egyeztetek.</p>

<p>kb. 2 perc</p>	<p>Kezdeményezés</p> <p>Az érdeklődő gyermekek bevonása a foglalkozáshoz, tevékenységbe hívása ráutalással (feltett csákóval), mondókával:</p> <p>„ Egy, kettő, három, négy Lenka, Lenka merre mégy .. ”</p> <p>II. FŐ RÉSZ</p> <p><u>Beszélgetés</u></p> <p>Felelevenítjük a meséből Lenka kudarcait, majd sikerét. A bocsánatkérés fogalmának megbeszélése. A barátság csákók elkészültük utáni sorsának megbeszélése (ki kinek kedveskedik majd az általa elkészített munkával), <i>kedvesség, öröm érzés fogalmának megbeszélése.</i></p> <p><u>Tevékenység</u></p> <p>Közösen lépésről- lépésre a papír csákó meghajtása. Majd annak díszítése színes ceruza rajzokkal. Az elkészült csákók kipróbálása.</p>	<p>Beszélgetéssel az érdeklődés felkeltése.</p> <p>Módszer: bemutatás, motiválás, értékelés, ellenőrzés, javítás, dicséret.</p> <p>Differenciálás:</p> <p>- Pedagógiai asszisztenssel a foglalkozás egésze alatt folyamatos együttműködés során, szükség esetén az SNI-s gyermek és a gyengébb képességű gyermekek tevőleges megsegítése.</p> <p>Jól láthatóan mutatni-, mondani a hajtogatás lépéseit, Testbeszéd segítségével érzékeltetni, hibajavítás, tevőleges segítség nyújtás.</p>
<p>kb. 14-15 perc</p>	<p>III. BEFEJEZŐ RÉSZ</p> <p>Foglalkozás értékelése.</p> <p>„<i>Igazán szép csákók készültek, Biztos vagyok abban, hogy akinek</i></p>	<p>Módszer: Bemutatás, cselekedtetés, ellenőrzés, értékelés, pozitív tartalmú dicséret</p>

<p>kb. 3 perc</p>	<p><i>kedveskedtek vele ha rápillant mo- solyt csaltok az arcára és örömet okoztok neki. Nagyon büszke va- gyok rátok, mindannyian igazán ügyesek voltatok.”</i></p> <p>Javaslatot teszek a további játékle- hetőségekre.</p> <p><u>Játékba való visszavezetés</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ugróiskola - Karikázás, karikagurítás - Egymás csákóinak megtekintése 	
---------------------------	---	--

8.2. Szakdolgozat tartalmi kivonata

Az inter / multikulturális szemlélet megjelenése a mesékben

Karsai Tímea

Óvodapedagógus szak, alapképzés, levelező tagozat

Neveléstudományi Intézet

Belső témavezető: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus

Vizsgálatom során az inter / multikulturális szemlélet mesékben történő megjelenését szerettem volna jobban megismerni, különös figyelemmel kortárs szerzők műveire. Minden ember egy a környezetére jellemző kulturális közegben nő fel, napjainkban ez a közeg hazánkban is egyre összetettebb multikulturális közeggé válik. Egy multikulturális óvodában a gyerekeket elfogadó környezet és pedagógus fogadja, mely segíti a gyermekek beilleszkedését.

Az óvodás gyermek számára a mese, éppen olyan fontos, mint a szabadjáték. Általa fejlődik érzelmi-, értelmi- és etikai érzéke. A mese mondani valóját természetesként fogadja el és az hatással bír a későbbi felnőtt személyiségének kialakulására is. Szakdolgozatomban, olyan meséket mutatok be, ahol a 4- 6 éves korosztályt foglalkoztató kérdéseket szövik mesecselekménybe a szerzők, amelynek levonható tanulságaként, olyan viselkedésformákat kínálnak fel, melyek segítik az átlagostól eltérő társaik természetes elfogadását.

Ezen mesék a következők: Finy Petra A csodálatos szemüveg, Böszörményi Gyula Em berke színe, Szegedi Katalin Lenka és Szegedi Katalin Palkó című meséje. A szakirodalom segítségével elemezve, egyenként mutatom be a meséket, kiemelve az inter / multikulturális szemlélet megjelenését, valamint lehetőségeket a mesék óvodai foglalkozásokhoz való kapcsolhatóságára. Szegedi Katalin Lenka című meséjéhez kapcsolódóan egy kidolgozott foglalkozást írok le, lejegyezve a megvalósításkor szerzett tapasztalataimat.

A dolgozat megírása után egy tágabb képet kaptam arról, hogyan vihető be az óvodai nevelésbe az egymás elfogadásra való érzékenyítés. A foglalkozásokat sikeressé az életkornak megfelelően megválasztott mese és az elfogadó pedagógusi viselkedés minta teheti.

8.3. Nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott KARSAI Tímea, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KAPASVARI Campus, DEPEDAGÓGUS szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakedolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 04 hó 29 nap

Karsai Tímea
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakedolgozatom/Diplomadolgozatom áttekinttem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakedolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslok / nem javaslok*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Kapuvár, 2023 év április hó 29 nap

Beucskai Fehér Anikó
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!